

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

*Свобода народам!
Свобода людині!*

Спілень - політичний місачник

ЗМІСТ

30-ліття Акту 30 червня 1941 року	1
Дан Мур — В сорок перший 30-го червня	3
Символ визвольних змагань	4
С. Корнич — Огляд світових подій	5
В. Гаврилюк — Поезія оптимізму в трагічній подачі	8
Д-р М. Кушнір — Проблеми перед нами	9
В обороні нескорених	13
Василь Стефаник — Мати	15
В. Казанівський — „Волею українського народу”	16
В. Гаврилюк — Коли близиться місяць Марса	17
М. І. — Європейський Спільний Ринок і Україна	20
Михайло Гікавий — Мої зустрічі	22
На большевицькій каторзі	25
В. Золоторіг — Раби з поневоленими тілами і душами	26
Розміщення політичних сил КПСС	28
Перед Америкою два виходи	30
Софія Наумович — Про критику	31
З життя Відділів	32
Алькатраз і „малороссийская рубаха”	33
Хроніка	34

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ОЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82 1.00		М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. В. Корчмарик: Духові впливи Києва на Москов- щину в добу Гетьманської України, стор. 245 4.00	
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	** Коссак-Охримович-Тураш: стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горній: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
** Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторі- нок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська держав- ність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську істо- ріографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ“ — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гойть вогонь (роман) сторі- нок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105 2.00	
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушир: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріон, стор. 142	0.50	М. Острoverха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторі- нок 154	1.25	М. Острoverха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніп, сторі- нок 44	0.50	М. Острoverха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Шербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Острoverха: Близки і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Шербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Острoverха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32 0.50	
В. Гришко: Панславізм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Острoverха: Грозна калини, стор. 132	2.00
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича- Чупринки), стор. 31	0.25	М. Острoverха: Без докору (міркування на мис- тецькі теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Орtega - I - Гассет: Бунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань ...	2.50		
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31 0.25			
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50		
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63 1.00			
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25		
П. Мірчук: Українська визвольна справа і україн- ська еміграція	1.00		
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942- 1952, стор. 319	2.00		
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00		
С. Збараєвський: Крути, стор. 104	1.00		
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00		

АНГЛОМОВНІ ВІДАННЯ:

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine 3.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.

L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp. 6.00

I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp. 3.00

O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp. 1.00

W. Dushnyek: The Ukrainian-Rite Catholic Church
at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp. 3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ОЧСУ“!

ВІСНИК

30-ЛІТТЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ

30-го червня цього року минає третє десятиліття від того дня, коли через радіовисилку ім. Є. Конопальця у Львові, в перших днях совєтсько-німецької війни, прогриміли слова: „Волею українського народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України”. І в другій точці цього Акту урочисто стверджувалось: „На Західних Землях України твориться Українська Влада, яка підпорядкується українському національному Урядові, що створиться в столиці України — Києві”. Це проголошення підписав Голова Національних Зборів Ярослав Стецько.

Враховуючи дійсність на Україні, а передусім у східніх областях, і спираючись на свої ідеологічні засади, ОУН уважала за шкідливе будування державної влади на монопартійній засаді. Головою Української Держави мала бути людина авторитетна, наділена повним довір'ям і вибрана у вільних виборах українським народом.

Чому Акт 30-го червня 1941 року проголошено у Львові, а не в Києві? Голова Державного Правління Я. Стецько виразно з'ясовує це тодішніми умовами: вимогою часу поставити німців перед доконанням фактам. „Ми, — пише він у своїй книзі „30-червня 1941 р.”, — неспроможні були поставити танків, гармат і бомбово-зів, відповідно сильної армії... ми вирішили окупантам протиставити вірність ідеї Суверенітету нації, гідність і гордість великої духом нації, незламність нашого характеру, чистоту нашого серця, нашу безстраницість особисто захищати проголошене діло, за ніяких умов цього не заперечити, не відкладати, видергати до кінця”.

Провід ОУН був глибоко свідомий відповідальнosti завдання, яке він на себе брав, бо фактично була ОУН єдиною суверенною силою в переведенні революційно-визвольної політики. Однак, Провід Організації старався включити в державотворчу працю український самостійницький політичний, господарський і церковний світ. І тому в створеному в липні 1941 р. у Львові Тимчасовому Правлінні члени революційної ОУН становили меншість, а більшість його членів, українських патріотів, представляла собою різні політичні напрямки, дармаючи ще з приходом більшевиків у 1939 р. на західноукраїнські землі всі політичні партії, крім Організації Українських Націоналістів, самороз'язалися.

Голова Української Католицької Церкви, Митрополит Андрей Шептицький і Голова Української Православ-

ної Церкви на Волині Митрополит Полікарп благословили Акт Національних Зборів у Львові, на яких проголошено відновлення української державності, і видали з цього приводу окремі пастирські листи. „Український народ, — чисав у своєму посланні Митрополит Андрей, — мусить у цій історичній хвилині показати, що має досить почуття авторитету і життєвої сили, щоби заслужити на таке положення серед народів Європи, в якій міг би розвинути усі Богом собі дані сили”. — Звертаючись до православних українців Митрополит Полікарп чисав: „Всі ми мусимо об'єднатися при нашій Святій Православній Церкві, при нашему Урядові, при нашему Національному Проводові”.

Три необхідні складники держави — територія, населення, власна влада — хоч на короткий час стали реальною дійсністю. По містах і селах Західної України спонтанно творились українська поліція, парамілітарні організації, під синьо-жовтими прапорами працювали адміністраційні установи, все населення підтримувало свою владу, добровільно складаючи для неї державні податки грошима і продуктами. Всі офіційні документи прибивалося печаткою, що являла собою коло з вписаннями в ньому тризубом і словами: „Українська Держава”. Отже, Провід ОУН не думав накидати українському народові державно-політичного устрою: Української Народної Республіки чи Гетьманату. Все це також мали визначити в Україні після повалення большевизму у вільних виборах.

Про Акт 30 червня на центральних і східніх землях України довідувались широкі маси населення передусім від членів Південних Груп українських націоналістів, що, наражаючи своє життя на смертельну небезпеку, часто навіть випереджали фронтові німецькі частини, щоб допомагати своєму народові організуватись в умовах нової окупації. Велику роль в допомозі населенню східних областей відіграли тоді також Дружини Українських Націоналістів.

Акт 30 червня 1941 року був одвертим викликом гітлерівському Берлінові, що хотів мати на сході не суверенну державу українського народу, а ще одну колонію, яку з усім її населенням міг би, обернувшись на рабів-„унтерменшів”, безконтрольно візискувати в користь „Третього Райху”. Українське Правління здавало собі з цього справу і свідомо вирішило прийняті на себе всі консеквенції, стояти до кінця в обороні ідеї відновлення української державності.

Противники Акту 30 червня закидають Проводові ОУН знехтуванням створеного з його ж ініціативи на

індивідуальний базі в Кракові в день вмаршу німецьких армій на Україну, 22 червня 1941 року, Українського Національного Комітету. Проте, в декларації Гітлера з приводу війни з СССР жадного патяку на будь-яку позитивну розв'язку наболілого українського питання не було, і це виразно свідчило про те, що на українські землі йде нова навала колоніяльних загарбників. Делких членів УНКомітету в зв'язку з цим огорнув неспокій, деякі закидали Проводові ОУН, що він діє без узгіднення з німцями, навіть проти волі німецького уряду. Отже, доконані факти в цій ситуації можна було творити лише негайно, з людьми, готовими на найбільше ризико. Тому Акт 30 червня, проголошений у Львові, заскорчив навіть декого з Проводу ОУН. Німці своєю антиукраїнською політикою унеможливили виконання державно-творчого задуму з Українським Національним Комітетом.

Як і слід було сподіватися, уряд гітлерівської Німеччини з країною ворожістю поставився до Акту 30 червня і залядав негайного відкликання, погрожуючи жорстокими репресіями. Ale дістав рішучу відмову відповідь. I тоді заарештовано і вислано до концентраційних таборів у Німеччині Провідника ОУН Степана Бандери, з ініціативи якого проголошено цей акт відновлення самостійності Української Держави, Голову Українського Державного Правління Ярослава Стецька та сотні інших провідних українських націоналістів.

Таким чином Берлін розкрив свої карти і скинув маску „візвольника”, тим самим спонукавши український народ до самооборони проти двох окупантів — німецького і московського. I вже восени 1942 року революційна ОУН почала збройну боротьбу, творячи перші відділи Української Повстанської Армії, що на чолі з Тарасом Чуприкою-Шухевичем в майже 10-літньому змагу врятувала честь своєї нації.

Тридцять років минуло від того дня, коли прокинувся знов, хоч і на короткий час, до державного життя український народ. За ці роки виросло в Україні і змужніло нове покоління, готове з найбільшими жертвами і посвятою реалізувати гасла, проголошені в Акті 30 червня. I тому Москва протягом усього цього часу з щораз більшою люттю накидається в своїй пропаганді на творців цього Акту, фізичним і моральним терором намагається нищити будь-які вияви українського націоналізму, української національної гордості, що

з чимраз більшою силою прокидается серед молодої української генерації.

Визначний ідеолог українського творчого націоналізму д-р Д. Доңцов, підкреслюючи історичне значення Акту 30 червня 1941 року, писав: „Акт скінчився хвиливою невдачею. Ale яскраве проголошення гасла державності — не автономії, не федерації, не союзу з Москвою, а твердо проголошена воля нових „лицарів абсурду” Іти „проти всіх”, проти великих „обставин”, — ось що запалило душі воїнів УПА, ось що двигнуло їх до чину проти двох великих держав, що займали Україну! Хоч була їх меншість, хоч мали вони могутніх ворогів і залих наклепників серед „рідних братів”, — не ті наклепники, не чужі ідоли, не „реальні політики” мобілізують і нині духа нових „лицарів святих” на Україні”.

„В історичній перспективі, — пише в своїх спогадах про Акт 30 червня прем'єр тодішнього українського уряду Я. Стецько, — заслуги анонімних борців, силою яких стоять нація, не менші, а іноді й перевищують ріло загальновідомих. Це буває, коли дехто з тих „відомих” схиляє пралори, разочаровується і змінює віхи. To му культ невідомого вояна є найглибшим культом героязму і символом невмирущості нації — живих, мертвих і ненароджених”.

Слава Україні! Героям слава!

~~~~~  
Текст звернення Проводу ОУН з нагоди 30-ліття проголошення віднови української державності — в наступному числі „Вісника”.

~~~~~

МОСКВА АТАКУЄ ОУН-АБН

Московський тижневик „Неделя” гостро накинувся на Організацію Українських Націоналістів і АБН, при чому стверджує з обуренням, що голова ЦСУ (Християнсько-Соціальна Унія) Штравс не приховує своїх симпатій супроти діячів цих організацій. Так само баварський міністер-президент Гоппель, мовляв, прихильно до них наставлений.

„Неделя” пише, що існують два Мюнхени: місто різного роду розвідчих, реваншистських та емігрантських центрів і ідеологічних диверсантів, а з другого боку — місто миролюбців, коекзистенціалістів, пацифістів і реалітетників. Диверсію московського тижневика вже помітно хоч би з того, що він всі поняття обернув дотори ногами.

Москва використовує нагоду влаштування світової олімпіади в Мюнхені, що має відбутися вліті наступного року, щоб атакувати рухи поневолених нею народів, шантажувати, розкладати німців та поширювати свої агресивні впливи. Для осягнення цих цілей вона вдається до провокацій, обману і терору. Саме тепер, коли москалі стосовно німців удають миролюбців і приятелів, шаліє страшний терор на Україні.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

Дан Мур

В СОРОК ПЕРШИЙ ТРИДЦЯТОГО ЧЕРВНЯ

Не на радість Кремля —
Золотились поля,
Плід садів перламутрили роси.
Не раділа — тремтіла тривожно земля,
Хто зачеше покосами коси?
Сонця круг обвела
Ореолом імла,
Не сміється воно і не гріє...
Солов'їна журливо заплаче струна,
Зранить тишу і раптом німіс.
Наче грім гомінкій
В день безхмарний, ясний,
Що ворожить помір все і голод —
Так хрест грізний, важкий, гакуватий, чужкий,
Впав ударом на серп і на молот.
„Мессершмітів” прудких,
Бігу „тигрів” стальних,
Не спиняють зенітки й окопи
У бравурах гучних, перемогах п'янких,
В чаду візій „Нової Європи”.
У вогні небозвід,
Де у загравах схід,
Повзуть гадом зализні колони...
Кров багряний ллє слід, путь їм вказує вбрід —
Два в смертельних обіймах дракони.
Наче ніч навісна,
У димах небеса,
Вже оглухи від реву моторів.
Зойк землі і розпачлива болю яса,
Десь конають в вогненному морі.
В час той з города Льва,
Летить вістка нова,
Бліскавицею світ облетіла:
„Встає знову вона, непокірна жива!
Україна в вогнях загорілась!”
Смієся, сонце! Розлій,
Свій фонтан золотий,
На волошкову синь серед поля!
України це прапор нетлінний, святий...
Сйовом зір усміхається воля!
На майданах кипить,
Народ морем шумить!
Радість дня невимовно — велика!
Юра храм у світлах, не ясніс — горить...
Богу дяку складас владика.
Ліститься пісня з грудей
І благания людей:
„Пошли, Боже, нам щаснуло доло...”
І Господній слуга, архіпастир Андрей,
Хрест піднявши, освячує волю!
А з пекельного дна
Встає хмара мутна...
Темінь злоби, насильства, сваволі...
Вдарив грім і розкотиста жаху луна,
Ніччю вкрила світаночок волі.

Україно орлів!
Волелюбних синів
Не злякають громи, ані бурі!
Ні затій брунатних, червоних катів,
Табори, муки, тюреми й тортури!
Бо зросли в боротьбі,
У жорстокій добі,
Щоб у вічі сміятає смерті!
Щоб і славу і волю здобути Тобі,
Щоб кайдани на порох розтерти!
Тож рости і цвіти,
Ta красується знову Ти,
Найсвятіша, над все пайдорожча!
Вони йдуть без вагань у надземні світи...
Іх осяє в віках Білогорща!
Не гранітні хрести —
Непроглядні ліси,
Білокорі берези і хвої,
Вкажуть їх безіменні, незнані гроби, —
Спілять УПА легендарні герої!
Колихатимуть в сні
Солов'їні пісні,
А піпшин хоронитиме терпія...
Нехай спіять про ясні, незабутні ті дні —
В сорок перший, тридцятого червня!
Вчуй, Всешипній, жажкі,
Наші мольби палкі!
Глянь на море пролитої крові!
Чи це кара Твоя за провини важкі,
Чи це велич Твоєї любові?!

1966

ІНТЕРВЕНЦІЯ У ПАПСЬКОГО ДЕЛЕГАТА

У зв'язку зі зволіканням завершення нашої УКЦеркви Патріярхатом, фальшивою політикою Ватикану сутичкою з Москвою і нехтуванням правами УКЦеркви, як Помісної Церкви, номінуванням без згоди Верховного Архиєпископа і Синоду єпископів нового єпископа в нашій УКЦеркві відбулася півторагодинна розмова Ярослава Стецька, голови українського державного правління 1941, в товаристві чотирьох інших учасників, у тому числі д-ра Михайла Кушніра, мгра Романа Сенькова (ЦЕСУС-ТУСМ) з папським делегатом до ЗСА, у Вашингтоні, архієп. Люїджі Раймонді.

Ярослав Стецько піддав речевій критиці сучасну політику Ватикану супроти Москви і т. зв. Церкви Алексія, заяви високих ватиканських достойників в українських справах, зокрема нашої УКЦеркви, кард. Фюрстенберга, Тіссерана, архієп. Касаролі, проаналізував з іншими учасниками права на Патріярхат і помісність нашої УКЦ та заявив, що Верховний Архієпископ Блаженніший Йосиф має за собою підтримку всієї української спільноти.

Між аргументами за патріярше завершення нашої УКЦеркви Ярослав Стецько підняв мучеництво УКЦеркви у боротьбі з російським воюючим безбожництвом, факт, що УКЦерква є найбільшою католицькою Цер-

У 45-РІЧЧЯ СМЕРТИ

СИМВОЛ ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Симон Петлюра, Голова нашої Держави, Головний Отаман наших військ, організатор повстанчої боротьби за самостійність України, Петлюра — жертва злочинного большевицького атентату, — ось це ті найпростіші і дуже скорочені окреслення, що з віддалі 45-ти років залишилися і живуть у пам'яті широких українських мас. Ім'я Симона Петлюри було у свій час критиковане своїми, було оклеветуване чужими, було і є зненавиджене ворогом. Бо Петлюра не лише історична постать з доби нашої державності, він також символ Візвольних Змагань, що спрямували в одно русло розвиток української національної державницької думки, що дали початок боротьбі візвольно-революційних організацій чергових українських поколінь за наші національні права. Ім'я Петлюри, як символу і втілення ідеї боротьби за державну самостійність України, має їй сьогодні міс-

тичний вплив на свідомість українських мас, як бойовий заклик, що зрушує українське сумління до патріотичних чинів, як алярм небезпеки для ворога.

Наявним доказом мобілізуючого і об'єднуючого впливу імені Симона Петлюри є щорічні відзначування його пам'яті, в яких беруть участь українські громадяни без огляду на їхні релігійні чи політичні переконання.

Об'єднуюча сила імені вбитого ворогом Голови держави скріплює нашу солідарність з ідеєю державної суверенності України, яка під молотом ворожого терору закоренилася, як глибоке прагнення усіх національно - свідомих українців, яка в наш час є вихідною концепцією політичних програм українських національних партій.

Наша організація від початку свого заснування поставила перед собою центральну мету — продовжувати далі боротьбу з окупантами нашої Батьківщини. В час Візвольних Змагань 1917-1921 років ця боротьба була наново піднята і найчіткіше очолена постаттю Симона Петлюри. Для первого десятиріччя по програмі війні стратегія, форми і методи підпільно-революційного фронту боротьби проти окупантів були встановлені полковником Євгеном Коновалцем, для останнього десятиріччя — Степаном Бандерою. Хоч обидва Провідники Організації, не претендуючи на роль державних мужів, були організаторами боротьби за визволення народу, вони стали для ворога настільки небезпечними, що мусіли також згинути на чужині, як жертви ворожих атентатів. Обидві ці жертви ворожого терору — це постійна пригадка нам і світові, що атентат на Симона Петлюру був початком послідовного злочинного мордування Москвою організаторів боротьби за визволення України.

При цій нагоді треба звернути увагу на два моменти, що мають тривке і зворотне значення для зформування підстав політичного мислення наступних поколінь.

Війна двох націй — поневоленої України та імперіяльної Москви — почалася півторіччя

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО ВДРУГЕ В ПАПСЬКОГО ДЕЛЕГАТА

В суботу 15-го травня ц. р. Ярослав Стецько провів у Вашингтоні чергову півторагодинну розмову з Папським Делегатом, Архієпископом Люїджі Раймонді. Ярослав Стецько передав Папському Делегатові копію свого листа до Папи Павла VI з травня ц. р. в справах останніх подій в Українській Католицькій Церкві, зокрема відносно її помісних прав та патріаршого завершення. Зміст розмови та вся долучена документація будуть передані Апостольській Столиці.

С. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

У звітному часі відбувся в Москві 24-ий з'їзд комуністичної партії ССР, в якому не взяли участі Китай і Албанія. Не приніс він нічого нового, як нічого нового не дали мирові переговори в Паризі. В Індо-Китаї продовжуються бої, в яких альянти перебрали ініціативу в свої руки. На Близькому Сході триває перемир'я, а переговори ведуться шляхом виступів на телевізії прем'єра і міністра закордонних справ Ірану, з одного боку і президента та міністра закордонних справ Єгипту — з другого. Американський Уряд виступив із зверненою до Китаю пропозицією про нав'язання політичної, господарської і культурної співпраці, що стало найбільшою сенсацією останніх тижнів.

тому, в корисній для нас історичній ситуації: розвалу двох імперій, що панували над українськими землями. Але українські політичні сили були заслабі й захищати, щоб впору опанувати революційний хаос і спрямувати його хід до ясно окреслених державних цілей. Рівень тодішніх політичних партій, що стали першим за в'язком національно-політичного керівництва в часах Центральної Ради, стояв ще на початковому ступні свого розвитку, на ступні ідеологічного доктринерства або не виріс ще з пеленок аполітичного культурництва. Це були наслідки довговікої неволі. Тогочасні українські партії не мали ще тоді того, що мають у наш час — однозгідної національно-державницької концепції. Вони довго хиталися у виборі між автономією, федерацією і самостійною державою. Петлюра швидко пізнав і визначив дорогу до правильної національно-державної концепції, оцінивши, що кожна форма влади в Росії буде ворожа державній незалежності України.

Він зформував це такими простими і для всіх зрозумілими словами: „Між царською Росією і комуністичною для нас немає різниці, бо обидві являють собою тільки різні форми московської деспотії та імперіалізму. Ідеал української

24-ий з'їзд КПСС

30 березня в Москві розпочався з'їзд комуністичної партії ССР, на який прибуло коло 500 делегатів. В зв'язку з цим „Нью Йорк Таймс” писав: „Тепер цілком ясно, що маріонетковий 24-ий з'їзд комуністичної партії мав свою головною ціллю показати постійність, єдність і тягливість советського проводу та його політики. Не було значних змін ані в партійній лінії, ані в складі керівництва. Організатори з'їзду досягли всіх зусиль, щоб він був нудний, і їм це цілком вдалося. Правляча група старших панів на чолі з Брежнєвим виявила, що з віком стає вона щораз більше консервативною і бойться

державности не може бути втиснутий у вузькі межі федерації, конфедерації, тим більше автономії ні з Росією, ні з ким би то не було”.

Ці слова Головного Отамана стали дорожником для майбутніх поколінь, стали критерієм розпізнавання національних позицій від позицій державного зрадництва.

Розвиваючи цю думку, Петлюра глибоко розумів значення збройної сили, як першорядного чинника в боротьбі за державну самостійність України. Супроти нехіті впливових тоді політичних чинників Петлюра докладав безупинних зусиль, щоб організовувати Українську Армію. Він закликав: „Не забуваймо про меч, учімось міцніше тримати його в руках, а одночасно дбаймо про відживлення творчої любові до Батьківщини... сторожкости до ворога...”

Ці дві основні ідеї: суверенні права української нації на власну незалежну від будь-яких чужинців, державну владу на своїй землі і власна мілітарна сила стали зворотними пунктами нової політичної ідеології нашої нації. З цими дорожиковими Головного Отамана Петлюри пішли покоління українських патріотів, щоб справу, розпочату Головою нашої Держави Симоном Петлюрою, завершити перемогою.

будь-яких змін. „Кріщен Саенс Монітор” пише: „Москалі мають тепер нового царя — Леоніда І. Це, здається, більше відповідає їх вдачі, ніж колективний провід. Прем'єр Косигін з другого місця зійшов на третє, уступаючи своє місце в Політбюро „президентові” Миколі Підгорному. Пересічний вік членів Політбюра становить тепер уже не 63, а 61 рік.

З пресових звітів виходить, що не тільки внутрішня, але й зовнішня політика Москви — агресія у В'єтнамі і на Близькому Сході не розвивається так успішно, як там сподівалися. Робітництво в Польщі дас зрозуміти, що не заспокоїться самими лише обіцянками.

Румунський диктатор Чаушеску виявляє щораз виразнішу тенденцію до унезалежнення своєї політики від Москви. В Західній Німеччині зростає нездовolenня з договору про співпрацю з Москвою і зменшуються шанси затвердження його парламентом. Відсутність Китаю на 24-му з'їзді КПСС не була „припадковою”: зараз же по тому з'їзді почала діяти „лінг-понгова дипломатія” між Пейпінгом і Вашингтоном.

Події в З'єднаних Стейтах Америки

15-особова американська спортова дружина, яка в половині квітня поверталася з Японії, на запрошення Пейпінгу і за дозволом президента Ніксона, подалася до червоного Китаю на змагання з пінг-понгу. З нею були також американські журналісти. Китайці прийняли американців з підкресленою честністю. Прем'єр Чу Ен-лай на привітання сказав, щоб на першім місці вони поставили приязнь, а потім змагання. В справі запрошення американських спортсменів Пейпінг пояснив, що йдеться юному передусім про наладнання стосунків між обома народами, а не державами.

Преса повідомляє, що з доручення президента Ніксона американська дипломатія вже від якогось часу почала відморожувати стосунки з червоним Китаєм. Скасовано заборону поїздок до тієї країни. Приватним фірмам дано зрозуміти, що вони можуть робити там закупи.

Дипломатія Пейпінгу викликала занепокоєння на Тайвані (Формозі). Амбасадор національного Китаю у Вашингтоні Чу Шу-кай остеріг ЗСА перед пасткою, наставленою Мао та Чу

Ен-лаєм, і висловив надію, що ЗСА не змінять своєї китайської політики. В „Нью Йорк Таймзі” М. Френкель пише, що през. Ніксон розглядає проблему стосунків з червоним Китаєм більше з точки зору стратегічної, аніж тактичної. Інтересує його насамперед проблема рівноваги сил на Пацифіку з участю ЗСА, Москви, червоного Китаю і Японії. М. Френкель вважає, що в наладненні стосунків з Пейпінгом бачить Ніксон один зі способів змусити Москву змінити її становище в різних справах світової політики. Пресовий секретар Білого Дому Зіглер, відповідаючи на запитання журналістів, чи справді Мао Тсе-тунг висловив згоду на візиту през. Нікxона в Китаї „як президента чи як туриста”, заявив, що през. Ніксон не раз висловлював своє заінтересовання в поїздці до Китаю.

В справі зближення з Китаєм постала широка і гостра дискусія. Тим часом обмежується поки що ця справа переговорами в Варшаві американського і китайського представників на рівні амбасадорів.

Під час дискусії за політику зближення з Китаєм висловилися демократи і ліберали на чолі з сенатором Менсфілдом, а проти зближення — республіканці і консерватори. Більшість за випробування можливостей співіснування з Китаєм.

Можна побоюватись, що все це є лише чергова штучка Москви, що Китай не є тут ініціатором, а діє в змові з Москвою. Акція зближення стосунків ЗСА з Китаєм нагадує справу зближення стосунків Москви з Західною Німеччиною, яка нічого не дістала, а багато віддала, передусім зі свого престижу і свободи. Отже, можливо чекає її доля Чехо-Словаччини, коли поступово, через комунізацію населення, у вільних виборах німці самі виберуть комуністичний уряд, підлеглий диктаторів Москви. Тоді Брандт, подібно як Дубчек, дістане працю на тартаку. Трудно собі уявити, яка може бути співпраця з червоним Китаєм, який веде війну зі ЗСА у В'єтнамі, старається окупувати Формозу, окупує Північну Корею, Тибет і інші країни. Як можна супроти запеклого, смертельного ворога витворювати настрої толеранції? ЗСА, маючи сумний досвід з другої світової війни, готові ще раз поповнити таку саму помилку. Коли головнокомандувач альянтських зброй-

них сил генерал Д. Айзенгавер перестерігав президента Ф. Рузвелта проти поділу Німеччини на 4 зони, з передачею Берліну большевикам, Рузвельт засміявся: „Я дам собі раду з дядьком Джо”. А згодом в Китаї Вашингтон наказав Чіянг Кай-шекові миритися з Мао Тсегунгом в ім’я коаліції. Насправді витворено тоді шлях комуністам для заволодіння Китаєм. У Корейській війні през. Труман заборонив ген. МекАртуріві бомбардувати запілля Китаю і таким чином виграти війну. Подібну помилку зробив през. Дж. Кеннеді, коли, дозволивши кубинським емігрантам зробити висад в Свинячій затоці, не дав їм летунської допомоги і цим спричинив їх катастрофу та закріпив комуністичну владу на Кубі. Та найбільшу помилку зробив през. Ліндон Джансон, зв’язавши руки своїм генералам у В’єтнамській війні стратегією „війни з обмеженими цілями, обмеженими за собами”. Та стратегія перекреслила шанси виграти війну в В’єтнамі.

Таким чином чотири американські президенти порушили основний закон, згідно з яким війну ведуть генерала, а не політики, і спричинили глибокі кризи в Європі, на Далекому Сході, на Південні Азії і в Західній гемісфері.

В суботу 24 квітня відбулися у Вашингтоні інспіровані комуністами антивоєнні демонстрації. Їх організатори твердять, що в демонстраціях взяло участь 500.000 осіб, поліція нарахувала тільки 250.000, але в дійсності їх не було більше, як 200.000. Демонстрації відбувалися спокійно, без інцидентів. Прикрим був пункт програми походу, коли невелика група в’єтнамських ветеранів посыдали свої військові медалі. В пресових звітах зазначалось, що частина тих медалів була фальшиві. Коло трьох годин тривав похід Алесю Пенсильвії в напрямку Капітолю. На демонстраціях промовляли представники т. зв. противоєнного руху — сенатор В. Гартке, конгресмен Бела Абцуг, порторіканський конгресмен Бадільо.

В перших днях травня відбулися в Вашингтоні бурхливі вуличні демонстрації, організатори яких ставили свою ціллю спаралізувати вуличний рух, щоб не допустити до праці державних урядовців. Поліція і військо навели порядок, і установи функціонували нормально. Кількість арештованих в тих днях виносила за-

галом коло 10.000. Ti розрухи відбувалися під гаслами не тільки противоснними, але й протиурядовими.

В міжчасі наспіli з Китаю відомості про те, що на прийнятті в Пейпінгу, влаштованому на честь Нородом Сіянука, колишнього володаря Камбоджі, прем’єр Чу Ен-лай, заявив, що комуністичний Китай буде й далі давати всяку допомогу Північному В’єтнамові, ляоським комуністам та Сіянукові проти „американських агресорів”. Гарний доказ на співпрацю зі ЗСА!

У центральній частині В’єтнаму урядові і американські війська продовжують наступ, розпочатий в половині квітня. Рівночасно американські великі бомбовики B-52 переводили бомбардування комуністичних позицій коло землі-літаризованої зони і в околиці Хесаню. Кореспонденти передбачають, що там заноситься на велику воєнну акцію альянтів. Війська Камбоджі разом із південними в’єтнамцями також переводять наступ проти комуністів, яким вдалося було перервати шлях між столицею Пномпенем та єдиним портом Камбоджі Компат Сомом. Новим прем’єром в Камбоджі призначено Сірік Матака, Лон Нол призначений головнокомандувачем військ.

Наприкінці квітня ц. р. відбулася в Лондоні 16-та щорічна конференція Організації Південно-Східнього Військового пакту (СЕАТО). В конференції взяли участь міністри закордонних справ ЗСА, Британії, Австралії, Нової Зеландії, Філіппін і Таї. Франція збойкотувала конференцію. Приявними були, в характері обсерваторів, міністри Пакістану і Південного В’єтнаму. Проголосовано декларацію, в якій шість членів СЕАТО висловлюють задоволення розвитком ситуації в Південній Азії. Звертається увагу на збільшення військової сили Південного В’єтнаму та рішучість, яку виявив народ Камбоджі в обороні своєї державності. Схвалено плян през. Ніксона щодо в’єтнамізації війни ступневим відкликуванням американських військ з В’єтнаму. В декларації нічого не згадується про Китай. Більшість міністрів висловила думку, що останні примирливі жести Пейпінгу в стосунку до Західу були тільки тактичними ходами зміни агресивної політики. В становищі Ганою нема змін. Він домагається виведення американських військ з В’єтнаму, коаліційного

з комуністами уряду і скорегування кордонів. Представник ЗСА пропонував Північному В'єтнамові встановлення перемир'я, але Ганой відмовився, як також відмовився від ведення переговорів у справі переведення американських воєннополонених до одної з нейтральних країн.

Ситуація на Близькому Сході

На Близькому Сході за мовчазною згодою обох сторін зобов'язує далі перемир'я. Ізраїль, зрештою цілком слушно, не погоджується на попереднє виведення своїх військ з теренів, зайнятих у 1967 р., а араби (чи москалі, що ними керують) впираються при своїх вимогах, що переговори можуть розпочатись тільки після виведення ізраїльських військ з окупованих в 1967 р. теренів. Тим часом твориться нова арабська федерація з трьох держав — Єгипту, Сирії і Ливії. Політику майбутньої федерації накреслив президент Єгипту Садат в трьох гаслах: не буде визнання Ізраїлю, не буде ніяких переговорів з Ізраелем і ніякого миру з Ізраїлем. Референдум для затвердження запроектованої федерації має відбутися 1-го вересня. На думку У Танта, генерального секретаря ОН, час до того терміну є „останнім шансом” для осягнення миру на Близькому Сході. Ця заява У Танта викликала критику збоку амбасадора Ізраїлю при ОН Й. Текоага, який заявив, що ніколи не пізно старатися про мир, якщо не будуть перешкоджати попередження про „останні шанси”, останні терміни.

Прем'єр Ізраїлю Голда Меїр, у товаристві міністра закордонних справ А. Ебана і міністра оборони М. Даєна, відбула розмову з американським амбасадором в Єрусалимі В. Барбуром, якому подала пропозиції свого уряду в справі тимчасової згоди з Єгиптом для відкриття Суецького каналу. Ізраїль міг би погодитись на відтягнення своїх військ від Суецького каналу під умовою, що Єгипет формально проголосить закінчення стану війни з Ізраїлем. При тому Ізраїль не зобов'язується відкликати свої війська з цілого Синайського півострова.

Події в інших країнах світу

Комуністична агресія в світі поширюється на нові важливі стратегічні пункти. Предмет особливого зацікавлення Москви становить те-

Поезія оптимізму в трагічній подачі

Зиновій Стус — „Зимові Дерева”, перша збірка поезій, Видавництво „Література і Мистецтво”, 1970.

Все звучніше починає лунати філософська допитливість в духовості сучасної молодої генерації в Україні. Майже неспостережено дух Антея і дух Прометея наладнюють спільну мову, як проклямаци ю нової, осучасненої, розкutoї з усіх пересудів молодої духовости. Людина прагне бути вкінці таки людиною і жити у вільній спільноті людства, як рівна з рівними. І навіть зимовим деревам потрібний весняний життєтворчий подув, вони теж прагнуть звільнити себе від оков льоду.

Оця жага вільно зеленіти і зажити повноти волі пронизує збірник поезій Зиновія Стуса, який недавно з'явився на Заході, як чергове видання поезій українських авторів, що творчо заморожені в рідній своїй країні.

Зиновій Стус мужня, життєлюбна, щира особистість, може трохи патетична, але ж яка дзвінка свом душевним металом!

Не пощастило З. Стусові видати свою поезію в Україні хіба тому, що він — щирий український поет, з глибоким і свіжим, як провесняний вітер, інтелектом.

Стусовій поезії противна всяка маска, навіть літературна, і мабуть в цьому особистий тра-

пер Індія, в сусістві якої Москва старається створити вогнища комуністичної боротьби і нові бази, щоб поступово перекинути комуністичну агресію до Індії.

В Цейлоні, що лежить недалеко берегів Індії, при владі стоїть лівий, коаліційний з комуністами, уряд прем'єра Сірімово Бандаранайке, який видав драстичні розпорядження, що передбачають кару смерті за допомогу бунтівникам з „Фронту Народного Визволення”. Наприкінці квітня Москва дістала дозвіл від уряду Бандаранайке на влаштування своєї летунської бази на Цейлоні. Цейлонський уряд сподівається, що та база буде гарантією проти інспірованих з Пейпінгу нападів китайських комуністів, які пробують скинути уряд Бандаранайке і захопити владу в свої руки.

Д-р Михайло Кушнір

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕД НАМИ

(Продовження)

5. Людина супроти буття, близьких і себе самої

Традиційний стиль життя. Людське життя в давній Европі упливало в дисциплінуючій атмосфері християнства. Воно вчило розуміти людину способом, визначеним ідеями Провидіння, ласки, гріха й заслуги. Ті ідеї означали, що людина не є осамітнена в всесвіті, але може числити на опіку й поміч Створителя в слінних працях, які підіймає. Вони означали теж, що людина не може довіряти собі самій без об-

гізм його як поета. Поезія Стуса у нас, цебто поза Україною, мало відома, і це факт, що особливо виправдus її видання. Заважило на цьому, мабуть, приєднання поета до протесту в обороні несправедливих арештувань та засудів українських письменників, як про це згадано у вступній статті від Видавництва. Поета виключили із студійних та наукових установ, а згодом пішли переслідування навіть по місцях праці. Мста за „неблагонадійність” виявилася методичною і безпощадною — згідно з одержаними інформаціями.

Як том поезій І. Калинця, і цей збірник поезій видано із самозрозумілим видавничим піттизмом.

Інформаційну аналізу творчості З. Стуса написала письменниця Аріядна Шум, сягнувши глибоко в генезу цієї хвилюючої поезії, а також описавши ритмічне багатство, розсипане щедро в поезії З. Стуса. Графічне оформлення книжки належить теж А. Шум. Для аматора рідної поезії це справжній ковток свіжої джерельної води, від якої чарівно молодшає душа української людини, що цю поезію створила і незалежно від її трагічного змісту.

Але, стерши сльозу співчуття для долі автора і долі цілого покоління, до якого він належить усім жаром своєї вдачі, тверезіssh, бо віриш, що зимові дерева такої потуги ніколи не одубіють, навіть в найхолоднішому підсонні.

Як згадано у слові від видавництва, видано цю збірку поезій без відома автора, „з обов’язку супроти української культури”.

B. Гаврилюк

межень, але повинна внутрішньою працею осягати щораз вищий рівень свого існування. В тих умовах витворювалася постава своєрідної рівноваги між довір’ям і недовір’ям супроти життя і супроти себе самої. Те, що людина знаходила в дійсності, в собі й поза собою, не могло бути основно зле, коли походило від Бога. Але воно не було теж без застережень і само собою добре, бо з волі Бога добро має щойно опановувати світ і перемагати зло.

Ця постава, формована релігією, знаходила підпору і в структурі господарського та суспільного життя. Людина проживала в природному середовищі, перетвореному тільки в незначній мірі технічною діяльністю. Зв’язок із природою і залежність від її сил надавали цьому життю своєрідного таура, в якому спліталися страх і довір’я, покора й працьовитість. Суспільний устрій вчив пошанування існуючої гієрархії. Людина повинна бути тим, на кого призначило її народження. Але навіть і в тих станових межах людині не прислуговувала цілковита свобода. Її життєва діяльність повинна бути наслідуванням великих зразків великих людей власного стану, гідних пошани й покоління. Дорівняти їм — це було амбіцією і заслугою. Натомість гріхом гордості була б охота відрізнення себе.

Вимоги новочасності. Людина, виховувана в дусі тієї християнської концепції, починала, особливо від часів доби просвічення, вступати в світ, який щораз більше відбігав від тієї концепції і щораз виразніше ставив людям нові вимоги.

Традиційна засада вищості контемпліаційної постави над активною, пов’язаною з суспільною перевагою духовного стану, опинилась в обличчі нової господарської дійсності, яка апелювала до кожного, щоб напружив свої сили, і яка тауврувала як паразитів усіх тих, що ухилялися від обов’язку витворчої праці. Професія і діяльність — це були нові виключні критерії оцінювання людини. Відночес зростало значення професій, що залежали у великій мірі від науки і витворювали в людях нахил займати нову, ра-

ціоналістичну поставу супроти світу й життя та підтинали традиційну віру в Провидіння, в успішність молитви й прохання, в значення святощості, як запоруки успіху.

Разом із цими змінами відбуваються зміни і в політично-сусільному устрої. Різбиття давнього устрою відкриває — принаймні в засаді — перед одиницею всякі можливості. Людина буде тим, ким себе зробить. Це спонукає до необмеженої активності, але особливо завдяки тому, що демократія впродовж цілого сторіччя запевняла кожному радше тільки права, ніж дійсні шанси. Тільки така постава людини видавалася гідною уваги й поручення, яка приносила успіх. Також традиційні засади здергливості і поміркованості втрачали значення. Слабшили теж вимоги наслідування великих взорів життя давніх людей. Ніщо не заохочувало людину, щоб славила й шанувала минуле, натомість усе штовхало її, щоб вона йшла вперед і осягалася нові речі. Індивідуальність щораз охочіше мірялося оригінальністю. Вона мала радше зачудовувати, ніж збуджувати пошану репрезентуванням тривалих і загально важливих вартостей.

Але може найсильніше струснув традиційною поставою великий розквіт науки, яка почала будувати власний погляд на світ і узагальнювати його шляхом освіти. Технічні успіхи науки видавалися найкращою запорукою слушності голошення нею зasad. Таким способом наука входила в маси. Протиставляючися традиційній концепції, вона визнавала переконання, що людство є самітне у всесвіті, здане виключно на власну силу. З тієї причини постава любови й контемпліяції супроти буття мусіла уступати поставі боротьби й панування. Справність і успішність ставали найвищим критерієм людських діянь у стосунку до природи, а опісля теж у стосунку до суспільства й одиниці.

Звідси народжувався культ техніки й наукової організації життя. А водночас наука, в протиставленні до традиційної концепції, що окреслювала життя і чини людини в категоріях повинності, вчила окреслювати їх у категоріях конечності. Займати окреслену поставу супроти світу, біжніх і себе самого переставало бути обов'язком, — натомість ставало вислідом спльоту різномірних історичних, біологічних, психологічних, суспільних причин.

Обидві ці консеквенції наукового погляду на світ, а саме свідома і доцільна раціоналізація поступування згідно з критерієм успішності та викривання причин, що детерміністично правлять ним, — віддільно або разом виступали з великою силою в багатьох умових течіях XIX сторіччя. Сюди належать еволюціонізм, позитивістичний лібералізм, марксизм, соціологізм і психологізм, гасла світської моральності.

Конфлікт традиційної постави і нових вимог. У цьому новому світі, що поставав і розростався впродовж XIX сторіччя, людина не почувала себе надто добре. Вихована в іншій атмосфері, вона залишалася ще вірною давнім зasadам і відчуванням. Тому між людиною і світом нею створюваним поставав конфлікт, який є найважливішим знаменом новітньої епохи. Він зарисувався вже в добі просвічення, але тоді його переживала тільки розмірно нечисленна інтелектуальна еліта. Завдяки поширюванню освіти, завдяки поставанню штучного середовища життя і праці для мільйонів людей, завдяки новим умовам суспільного життя — новочасна постава здобувала незнане раніше узагальнення й поширення, а конфлікт між нею і давньою традиційною поставою ставав уділом загалу. І майже кожна людина — хоча б навіть не усвідомлювала собі цього — переживала ті противенства, бо вона постійно, від найраніших років дитинства брала участь у ситуаціях і діяннях, пов'язаних чи то з одною, чи то з другою світоглядовою поставою. Погляд на світ, що його в школі голосила наука, не заспокоював духових потреб людини. Процес зцілювання людей з машинами і технікою доконувався поволі, а багато важких проблем — особливо в ділянці моральності й обичайності праці — не було ще можливим розв'язати. Густіюча сітка організаційних залежностей у господарському, суспільному і політичному житті втягала одиницю в карби співпраці й співдіяння, до яких ця одиниця не завжди була схильна. Людина лише шляхом важкого зусилля досягала залежності до цього новочасного світу науки, техніки й організації.

Два шляхи фальшивих розв'язок. Цей конфлікт між духовим життям людини і новочасним світом, нею створюваним, намагалися розв'язати в минулому сторіччі двояко. Одні тав-

рували все те, серед чого людина почувала себе несвійсько. З тих джерел плила сантиментальна й романтична реакція проти машин, які нищать індивідуальну ручну працю, проти фабрик і міст, які вбивають життя і працю на лоні природи, проти науки, яка усуває Бога, проти організації і раціоналізації, які нівечать індивідуальність і творчість.

Натомість другі славили саме цей новий чудовий світ і судили людину за те, що не потрапить знайти в ньому повного щастя. Згідно з тією засадою вони прагнули поборювати всякі традиційні сантименти й нахили, виховати людину так, щоб вона стала дійсним громадянином цього світу, що розростається.

Таке виховання в школі й у житті організувало XIX сторіччя. Робили це різні відміни раціоналізму в філософії, політиці й моральності, радикальні й соціалістичні течії, засади вільномисленства й світської етики, змагання до раціоналізації життя, праці й виховання, технократичні утопії. В цьому самому напрямі діяли і поширювали впливи також гасла позитивізму й натуралізму, а останньо прагматизм.

Наше завдання. Знаменом сучасності є шукання іншої дороги, вільної від крайностей тих обох. Не є ані можливим, ані навіть пожаданим вирікатися новочасних форм життя, як цього жадають традиціональні сантименталісти. Але неслушним є теж жадання раціоналістичних модерністів витеребити з душі людини все, що не погоджується з тим світом у його теперішніх формах. Мають рацію перші, коли обирають право людини на повноту і різнопородність духових переживань, і мають рацію другі, коли обирають вартості новочасних знарядів діяння. Намагаємося, отже, традиційну концепцію людини й її покликання виразити в поняттях і в засадах, згідних із інтелектуальними вимогами новочасності, і водночас намагаємося визволити новочасну концепцію від її пісноти й односторонності.

Традиційна віра в Провидіння відроджується в сьогоднішніх філософічних течіях, як перевірчення, що найглибші людські змагання є в гармонії з метафізичним змістом буття, і що тому є цінна постава любові й контемпліації, а не тільки постава боротьби й панування, до якої виключно заохочує дух новочасності, навчаю-

чи, що всесвіт чужий і ворожий, а людина може завдячувати свою перемогу над цим ворожим світом тільки науці, праці й енергії.

Традиційна вимога, що турбота про спасіння душі є начальною турботою, перероджується в наказ формувати власну особовість і поглиблювати власне духове життя. Це протиставиться новочасним гаслам, що кличуть людину виключно до активного життя і що вчать людину цінувати тільки дію й зовнішні досягнення. Протиставиться замкненню життя одиниці в категоріях: творити і працювати, діяти й володіти, посідати й уживати. І врешті традиційне поняття гріха й ласки відроджується в засадах здергливості й покори, які мають обмежувати переборщені амбіції і експансивність, побуджувані новочасністю, яка осмілювала людину, щоб цілковито довіряла собі самій, щоб самовладно визначала норми свого поступування і цілі свого змагання.

Водночас доконується очищування новочасної концепції з її багатьох односторонностей. Зворот до науки не мусить і не повинен вести до сциентизму, якого претенсії фальшиві й небезпечні, бо наука не є єдиним чинником формування погляду на світ і формування людини. Бачити вартість техніки — не значить конечно визнавати віру в технократичну утопію. Не все в житті є виключно проблемою техніки, і вона не може всім керувати. Власне технікою повинна керувати людина. Цінити організацію — це не значить перекреслювати ролю одиниць. Вимагати працьовитості, прибутковості, ефективності можна й тоді, коли визнаємо і шануємо внутрішнє життя і його закони. Цінити активність й тоді, коли покинемо засади прагматизму. Всі істотні вартості новочасної постави можна заховати в гуманістичній концепції, що визволяє її з петлі того раціоналізму, який веде виключно до потуги, замість до правди, з петлі натуралізму, який управлює всякі форми життя, з петлі утилітаризму, який цінить тільки матеріальні користі й вимогам світу речей підпорядковує дух, з петлі імперіялізму, який солідарність між людьми цінить тільки як заряддя боротьби, і з петлі прагматизму, який правду і добро міряє успіхом.

Ця нова концепція людини й її стосунку до світу, близьких і себе самої, що намагається ви-

добути з обох давніших, взаємно поборюючих концепцій, істотні вартості й доконати їх глибшої гармонізації, — дозріває сьогодні в світі думки, а особливо в процесі кристалізації націоналістичної думки. Але водночас вона намагається вступити в дійсність, бо тільки з неї може постійно черпати свою суспільну успішність.

**

Лектура впроваджуюча: Romano Guardini: „Das Ende der Neuzeit” — 1950 — Romano Guardini: „Welt und Person” — 1940. —

Поглиблююча лектура: Max Scheler: „L'Homme du Ressentiment”, Gallimard, 1933 — Хосе Optera-I-Gasset: „Бунт мас” — Нью Йорк, 1965 — Georges Bernanos: „La France contre les Robots”, R. Laffont, 1947 — Jean Huizinga: „Homo ludens”, Tjeenk Willink, Haarlem, 1938 — Gabriel Marcel: „Homo viator”, Aubier, 1945 — R. Allers: „Das Werden der sittlichen Person”, 1940 — F. Muckermann: „Der Mensch im Zeitalter der Technik” — Luzern, 1947 — W. Jaeger: Humanism und Theology”, Milwaukee, 1943 — M. Müller: „Die Krise des Geistes. Das Menschenbild in der Philosophie seit Pascal, 1946 — v. Nell-Breuning: „Einzelmann und Gesellschaft”, 1950 — J. H. Randall: „Our changing Civilisation”, 1929 — L. Mumford: „Technics and Civilisation”, 1937 — J. Dewey: „Individualism, old and new”, 1931 — N. Nicholson: Man and Literature”, 1943.

(Далі буде)

ТУСМ ПОСИЛЮЄ АКЦІЮ В ОБОРОНІ ПРАВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Товариство Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, ТУСМ, почало нову кампанію — акцію в обороні прав людини. Ця акція має на меті зрушити сумління світу і звернути увагу світової прилюдної опінії на дике колоніяльне поневолення, утиск, визиск і московщина України московським загарбником.

Акція полягає в тому, що студенти ТУСМ розліплюють тисячі наліпок з відповідним змістом по різних уставках, публічних місцях, наприклад, у підземках, на автобусах. Товариство вибило 25 тисяч наліпок, які наліплюються на листи та понад 10.000 петицій до ОН в справі засудження Валентина Мороза та інших українських патріотів.

Акція звернула на себе вже загальну увагу. Її може і повинна підтримати кожна українська людина.

Громадян, які б бажали замовити наліпки на авта чи на листи звернайтися на адресу Товариства ТУСМ:

Пост Оффіс Бокс 141,
Рівертон, Нью Джерзі, 08077.

КОНВЕНЦІЯ ПАВНА В НЮ ЙОРКУ

Дворічна Конвенція ПАВНА відбулася 1 і 2 травня ц. р. в Ню Йорку в залах готелю „Комодор”. Після вибору президії 1-го травня відбулася перша сесія, на якій звітували про проведену працю керівник ПАВНА д-р І. Дочефф, голова Політичної Ради ПАВНА Ч. Андреанські та генеральний секретар ПАВНА інж. М. Шпонтак.

З словом до зібраних американців і представників етнічних спільнот у ЗСА звернулася англійською мовою п-і Слава Стецько, представник ЦК АВН у Європі, звертаючи увагу на неподільність свободи і на самостійницькі рухи в країнах під комунізмом.

Учасники сесії гучними оплесками і вставанням з місць привітали Голову ЦК АВН п. Ярослава Стецько, який прибув на сесію з демонстрації в обороні засудженого українського історика В. Мороза.

Увечері відбувся бенкет, яким провадив проф. д-р М. Чирковський.

До понад 250 делегатів і гостей промовляв п. Ярослав Стецько. З коротким словом виступили д-р Сітко, видавець англомовного „Вашингтон Нью Апроч”, колишній голова Червоного Хреста в незалежній Польщі, д-р С. Сай Пен, директор Східньо-Азійського Дослідного Інституту, який репрезентував Національний Китай, представники різних організацій.

У мистецькій частині виступали: бандурист Вол. Юркевич, білоруське тріо співачок, керівник дир. Борисович, і румунське тріо у складі акордеона, гітари й солістки.

У неділю 2 травня тривала ділова сесія, на якій були винесені резолюції. По полудні відбулась сесія-панель, під керівництвом Ч. Андреанського, на якій промовляв на тему народження духової революції та методів боротьби з комунізмом о. С. Егер — директор Асоціації Вільного Пацифіку. З українців брали участь: п-і Уляна Целевіч — голова української делегації і голова ОЖ ОЧСУ, д-р С. Галамай від Організації Визвольного Фронту, м-р Е. Гановський від СУМ'у, адв. Р. Гуглевич від Об'єднаних Українсько-Американських Організацій Нью Йорку, Відділу УККА та ін.

У неділю увечері Комісія Жінок під керівництвом п-і Дарії Степанянк вітала делегатів товариською перекускою.

Головою Управи ПАВНА на чергові два роки одноголосно вибрано відомого болгарського політичного діяча д-ра І. Дочефа, заступниками голови — інж. М. Шпонтака і Ч. Андреанського, секретарем — д-ра А. Плескачевського, касиром — М. Коцка. Д-ра Нестора Процика з Боффало перевибрано на президента Надзвірної Ради ПАВНА, а д-р С. Галамай, Дарія Степанянк і д-р Соколішин ввійшли до Екзекутиви ПАВНА від Українського Відділу.

ЧИТАЙТЕ,

ПЕРЕД ПЛАЧУЙТЕ,

„ВІСНИК”!

В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНИХ

Заява Організації Українського Визвольного Фронту в ЗСА

Ми є свідками нової хвилі переслідувань і арештів українських патріотів і діячів української культури в Україні збоку московського окупаційного режиму.

Поновно засудила Москва науковця Валентину Мороза, продовжується систематичне затримання політичних в'язнів І. Кандиби, М. Гориня, Л. Лук'яненка. Все це караються в російських концтаборах працівники українського Червоної Хреста К. Зарицька, О. Гусяк, Г. Дідик, українські патріоти Святослав Караванський, д-р В. Горбовий, М. Сорока, В. Леонюк, Б. Хрестинич, Я. Гасюк і багато інших. Щодня доходять до нас вістки про нові процеси й суди.

Усі ці події змушують нас ще раз ствердити: т. зв. УССР не є українською державою, а є московською колонією, як це стверджують, зрештою, теж українські політичні в'язні. Московський імперіалізм є формою жорстокого насильства. Починаючи від воєнних погромів, через переселювання, голодові облоги, концентраційні табори та тюрми, московські окупанти постійно обнижують чисельність і природний приріст поневолених народів і через насильну асиміляцію підносять відсоток власного населення в імперії.

Московські окупанти змагають до своєї злочинної цілі також через руйнування родин, як основної клітини кожної нації, при тому пляново перевантажують фізичною працею жінок і дітей поневолених народів, а зокрема українського народу.

Соціальні умови серед населення, зокрема в Україні, пляново доведені до стану кріпацтва, щоб економічно використовувати Україну руками ж таки поневоленого народу.

Особливо загрозливим засобом ослаблювання українського народу є злочинна політика Москви відносно української молоді. Плянове виселювання молоді з України та спрямовування її в різні терени СССР нібито з метою заосподарення економічно відсталих територій мас за завдання позбавити Україну найвітальніших біологічних елементів, щоб їх засимілювати в чужому мовно і культурно середовищі.

В 1971 р. заплановано зменшити ще на 250 тисяч сільське населення „національних республік” і розселити їх по чужих малоземельних просторах імперії для виконання плянів другої брежnevської п'ятирічки. На Україну з того припаде ймовірно не менше як 50 тисяч („Правда” з 12-го вересня 1970 р. — доповідь М. Байбакова).

Москва не обмежується фізичною ліквідацією українського народу. — вона намагається знищити його також духовно.

Москва зліквідувала українські Церкви, загнавши їх у катакомби, і переслідує українське духовенство та вірних. Мученичою смертю померли Митрополити, Архиєпископи і Єпископи Українських Церков та Священики майже повністю. Деякі з них ведуть свою працю підпільно в умовах катакомбного християнства.

Подібної долі, як Церква, зазнали українська наука, література і мистецтво. Під московським ярмом не існує ніякої свободи ані для індивідуального, ані для національного розвитку. Москва знищує кожного, хто самостійно думає, працює і творить згідно з правдою свого народу і цю правду обстоює.

З допомогою т. зв. соціалістичного реалізму Москва перетворила науку, літературу і мистецтво та критику в пропагандивний апарат, з допомогою якого намагається створити т. зв. людину комуністичного — тобто російського — суспільства. Ця людина має бути продуктом злиття націй, до якого прямує система московського большевизму, що прагне обмосковити поневолені народи засобами „міжнаціональної” російської мови, нового шкільного закону про „вибір” батьками мови навчання для їхніх дітей у школах, через переміщення народів ітворення багатонаціональних „республік”, в яких, крім московської, ніяка національність не творила б більшості населення.

Українська нація протиставиться екстермінаторним плянам Москви, спираючись на вічні духові українські вартості, які дають силу для опору, бореться незламно за свою незалежну державу і права людини. На 24-му з'їзді КПУ, агентури КПСС, московський намісник П. Ше-

лест закликає партію до посиленої боротьби з українським націоналізмом, бо в Інституті філософії і на катедрах багатьох високих шкіл виявлено, що науковці відступають від партійності в науці і розробляють схеми суспільних відносин не так, як наказує партія.

Письменники, не тільки молодші, а й деякі з старших, випробувані і перевірені, заявив Шелест, не виконують партійних настанов в літературній творчості. А трудові люди, для перевиховання яких мають писати письменники, звеличуючи „героїку праці”, не сприймають написаного на замовлення партії. Трудівники в містах і селах, як стверджено на 6-му пленумі СПУ, шукають „матеріалів для роздумів про саму сутність людини, про її роль і місце в сучасному світі”.

Борючись з націоналізмом в Україні, Москва веде неперебірливу атаку проти науковців, культурних діячів і самостійницької еміграції, зокрема проти постанов IV Великого Збору ОУН за те, що вони розкривають дійсні наміри московських окупантів в Україні, які марять про ліквідацію нації для створення єдиного „sovets'kogo народу”.

І саме ця постава українського народу, його боротьба, його жертви і страждання, нас, що живемо у вільному світі, подвійно зобов'язують.

Виявом зрозуміння цього нашого зобов'язання є протестаційна акція проти нової хвилі переслідувань, зокрема проти поновного засуду Валентина Мороза, проти систематичного тортурування Кандиби, Лук'яненка, Гориня та довголітнього в'язнення Зарицької, Дідік, Гусяк і багатьох інших, — яку якраз тепер переводить українська спільнота в усьому світі.

У зв'язку з тим ставимо запитання: чи на цій одноразовій протестаційній акції маємо покінчити нашу дію в захист нескорених, чи, навпаки, ці протестаційні маніфестації мають стати вихідною точкою до широкозакросної акції у тій свідомості, що „перед кожним з нас різка альтернатива: бути або сином свого народу або його лукавим наймитом і мародером” — як говорять до нас невгнуті сили з України, борючися проти московської сваволі.

І саме у зв'язку з цим Організації Українського Визвольного Фронту розгортають широкозакросну протестаційну акцію. Вона повинна охоп-

ити урядові, парляментарні кола, різні міжнародні організації, політичні, церковні, громадські, наукові, мистецькі, молодіжні формaciї, поодинокі особистості, пресу, радіо, телевізію і передусім антибольшевицькі об'єднання та організації.

Будучи на допоміжному фронті боротьби за визволення Батьківщини та користуючись свободою слова і дії, хочемо не тільки протестувати проти злодіянь московських окупантів, але й закликаємо до спротиву Москві і все українське самостійницьке еміграційне суспільство. Хай кожна одиниця, кожне товариство, об'єднання, організація веде протестаційну дію всіми доступними засобами в рамках їх громади, міста, стейту, держави. А разом з тим одностайно станемо проти підступних затій, які ширяться через агентурну пресу і людців, що умовляють поодиноких осіб і групи залишити самостійницькі позиції і переключитись на позиції „визнання ідейного і політичного державного стану підсоветської дійсності”.

Тільки в єдності наших зусиль — успіх нашої дії, а тому закликаємо все патріотичне українське громадянство в ЗСА до єдності на принципах української незалежності від Москви державницької політики, української культури та духовості. Нас єднає мета: За суверенну, Соборну Українську Державу і розвал російської тюрми народів на національні незалежні держави!

Нас єднає гасло: КІЇВ ПРОТИ МОСКВИ!

**ЗА КОНФЕРЕНЦІЮ ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ
В ЗСА:**

голова — проф. І. Вовчук, І. Винник — голова ГУ ООЧСУ, мгр Е. Гановський — голова ГУ СУМА, мгр Е. Лозинський — голова Т-ва кол. політ. в'язнів, інж. М. Шпонтак — голова ПАВНА, секретар — проф. С. Галамай, Уляна Целевич — голова ГУ ОЖ ОЧСУ, М. Грицков'ян — голова Т-ва кол. Вояків УПА, Б. Футала — голова ТУСМ'у.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

У 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Василь Стефаник

МАТИ

Стара Вережиха підперлася високим костуром, йдучи до своєї доньки. Думала:

— Осінь богата, горобці ледви літають, такі повні, а навіть біdnі діти потовстіли.

— Слава-йсу!

Сіла в доньки на лаву та тихо сказала до себе:

— Але ж бо файна.

— Та що ти, донько, робиш, та чому ти за хлопца свого забула, що дідови з рук не злазит і робити не дає?

Катерина затряслася, як осиковий листок перед бурею.

— Донько, підпали вогонь та звари мені тої московської гарбати, бо, чую, помічна дуже.

Вогонь горить.

— Та покажи мені, доню, ті дарунки, що подарував тобі той великий москаль.

— Ой, мамо, я не годна рук від себе звести, отам ті дарунки!

Вережиха своїм костуром стягнула з грядок шовкові хустки та спідниці та тоненькі черевички та полотна рантухові, а перли, що розсипалися по землі, розбивала костуром. Стара сіла перед піччю і кидала в вогонь панський крам, один за другим.

Катерина дрижала біла, як стіна в куті, і держалася руками стола, аби не впасти.

— Твоє курвинство вже згоріло, коби-м і тебе могла запхати в той вогонь, але-м стара та не міцна. То твій чоловік обтісув з себе вушки та тегне гармату з болота, а ти свою дитину кинула в мене на постіль, як сука, та футишся з московським офіцером. Сидиш з ним в колясках, як пава, люди ховаються від твоїх поїздів, а їх колеса їдуть почерез мое серце. Ти заткала у май сивий волос смердечу квітку ганьбу.

Вогонь потах.

Тепер стара вилізла на постіль і здоймала з грядок мережані та вишивані сорочки, коверці всілякі, рушники забирани і тонкі полотна.

— Катерино, нарабований жидівський крам пішов з димом, а це твоє віно старала-м чистими руками, як прийшла-с на світ.

Мати гляділа, як кат, сівши на купу віна, а

донька розхилила великі очі, повні гріху, але осяяні ласкавим небом.

— Жите твоє, небого, серед нас скінчилося, ти чужа всім, насип оцес пороху в московську гарбату і зараз спокутиеш гріх. А я тебе файно вберу, я тебе ще краще поховаю, і затреш ганьбу на нас старих та на твоїй дитині.

Катерина від постелі попри стіл та попри лаву ледве перелізла поріг. Стара сиділа довго на прегарнім віні, потім встала, замкнула хату і йшла додому.

— Боже, не лиш ти маєш право давати кару, але й я.

У церкві і коло церкви всі люди її обминали, бо вона намовила Катерину, аби вона повісилась, а стара Вережиха гукала на них здалека:

— То як Катерина жила, то по сто вас приходило на день, аби казати, що вона цілому селові принесла ганьбу, що найліпші коні з москалем забрала, що справлела в кого гроші, що курвилася в жидівських перинах і дзуркотіла краденими перлами. Мій старий тижнями не входив до хати, бо не міг клекнути перед образами, бо все вас була повна хата, аби нігтями роздрапувати наше серце, а тепер як-им єї вісадила на гилю, то ви вже милосерні. Чого ще хочете від мене, дики звірі? Як ще поховаю її дитину, то піду за нею, ви шельми!

Накинула на шию мотуз і з довгим костуром, самотня, дорогою пішла додому.

ДІТИ БАГАТИХ БАТЬКІВ ДУХОВО ВБОГІ

На основі довголітніх дослідів бритійський соціолог Ентоні Гарвett, лектор Ліверпульського університету, прийшов до висновку, що сучасні діти багатих батьків духовово вбогіші, як діти біdnих батьків. Їм бракує тепла та любові, що їх біdnі батьки дають своїм дітям, і вони живуть в психологічній ізоляції. Авта, моторівки та інші дорогі речі дістають вони як заміну любові батьків, що воліють жити своїм власним життям. Усе це часто породжує внутрішні конфлікти і труднощі, коли ці діти вступають до коледжів.

Діти багатих батьків, твердить Гарвett, цілковито не-здібні виявляти свої емоції, оскільки вони ніколи не виявляли їх у відношенні до батьків. Вони — егоїсти і живуть лише своїми потребами. Цих дітей бачимо ми в центрі часом безглуздих студентських заворушень.

30-ЛІТТЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ

Б. Казанівський

„ВОЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ”...

Того пам'ятного понеділка 30 червня ми всі працювали в Команді і ніхто не думав іти додому з огляду на виїмковий стан в місті. Десь біля 10 год. вечора нас повідомлено, що зараз надаватимуть через радіо інформацію про важливу подію. І дійсно, за кілька хвилин ми почули з радіоапарата:

„Увага, увага, говорить Львів! Волею Українського Народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України”...

Тяжко описати радість присутніх, що здавали собі справу з того, якої великої історичної ваги хвилини вони переживають.

Населення Львова бачило вперше наочно силу ОУН, яка мала свою головну квартиру в „Дністрі” при вулиці Руській. Хоч не всі були націоналістами чи прихильниками ОУН, кожний український патріот радів Актом 30-го червня і готовий був допомагати адміністрації. Це було видно з того, як численно зголосувалися до Команди люди різних фахів, пропонуючи свої послуги. Це було велике духове піднесення народу, який знав, чого хоче і що має робити.

Правда, незабаром у Львові з'явилися з Krakova і члени ОУН з-під проводу полк. Мельника і в якісь мірі внесли дезорієнтацію своїми міркуваннями щодо Акту відновлення Української Державності. Самий факт розбиття ОУН в Krakovі прикро вразив багатьох людей, але це не мало жадного впливу на загальний духово-ідейний стан населення. Акт 30-го червня дійшов до свідомості кожної людини включно з учнями народніх шкіл.

**

Другого дня приступив до мене Пасіка, пере прощаючи, що мішається в мої приватні справи.

— Друже команданте (до цього „команданте” я ніяк не міг звикнути), — говорив Пасіка, — я хочу вам позичити свої штані, бо ваші на

vas закороткі, а сорочку вам подарую. Ви знаєте, люди, коли дивляться на людину на такому пості і в такому одязі, як ваш, можуть різно думати. Не гнівайтесь, я це говорю від широкого серця.

Цими своїми словами Пасіка викликав у мене велику до себе симпатію. Я вперше після виходу з тюрми звернув увагу на свою гардеробу і побачив, що дійсно виглядав кумедно. Штани і сорочку Пасіка мав уже з собою. Я перебрався, поголився, бо й про бритву та мило не забув Пасіка. Він зізнав, що я у Львові не маю родини, тож допоміг мені чим міг. Коли я стяв досить щетинясту бороду, вигляд мій дуже змінився. Чиста сорочка і випрасувані штани зробили мене „елегантним”, це видно було в дзеркалі, і я розсміявся до Пасіки.

— Тепер ходіть, — запропонував він, — я поведу вас по бюрах і покажу людям, а то можуть вас викинути з Команди, як сторонню особу.

Жартуючи, ми пішли по бюрах. Працівники радісно мене вітали, і з їх облич я впевнився, що їм наче тягар упав з грудей. Певно їм було неприємно через мою тюремну гардеробу.

Господарський референт Пасіка запросив мене до свого бюра і приніс сніданок: чай і булку з маслом. На мій запит, де він це дістав, відповів, що той „чорнявий” зі св. Юра, як та добра господина, дбає про Команду.

Того ранку приходили з комісаріятів по харчовий приділ. „Чорнявий” перевіряв стан людей і приділював сухі харчі, яких уже було доволі на складі з порозбиваних баз.

По якомусь часі до Команди прийшов чоловік зі св. Юра, і „чорнявий” мене з ним познайомив. Не пригадую собі його прізвища, пам'ятаю, що він мав якесь відношення до театру і артистів, які мешкали десь в околиці. У розмові зі мною він натякнув, що у мешканців св. Юра вже вичерпалися харчі. Мені стало дуже прикро, що я скоріше не подумав про це. Я наказав негайно навантажити тягарове авто всячими харчами, які були в Команді на складі, і попросив Кобилка, щоб усе це завіз до св. Юра.

Уривок з підготовленої до друку книжки спогадів В. Казанівського п. н. „Шляхом легенд”.

Тим паном я переказав, щоб прийняли це, як мізерний реванш від колишніх політичних в'язнів.

Ще того самого дня прийшов цей пан і передав подяку від Митрополита Кир Андрея.

— Ті харчі дуже придалися, — сказав він, — увечері мали бути якісь поважні гості і нічим було їх прийняті. Тепер клопіт упав з голови.

**

Приходили делегації з провінції, міські, шкільні, жіноча і інші. Делегати з Центросоюзу просили про формальний дозвіл відновити кооперативну торгівлю, а головно продукцію м'яса і хліба. Вони такий дозвіл дістали і зобов'язалися кожного дня доставляти Команді хліб та ковбасу для всієї міліції. З провінції делегати просили порад відносно колгоспів, офірували від себе теж господарські продукти і запитували, чи можуть прислати рекрутів до української армії.

Делегати від українського шкільництва на чолі, оскільки пам'ятаю, з проф. Крип'якевичем, прийшли в той час, коли командант О. Матла був на відправі з командантами комісаріятів міліції. Мені порадили, щоб я сам прийняв цих делегатів. Це були поважні професори-науковці, і я мав свого роду „трему”, бо був ще молодим і мало досвідченим у таких справах, як українське шкільництво. Тож, приймаючи цю поважну делегацію, просив, щоб сказали мені, як уявляють собі організувати українське шкільництво. Ішла мова про народні та середні школи. Я з увагою вислухав делегатів і заявив, що плян дуже добрий і Команда дає їм тимчасовий дозвіл до часу, коли цими справами керуватиме міністер освітніх справ. Прощаючись, делегати висловили свою подяку і заявили, що зі свого боку будуть допомагати всіма засобами українському урядові.

З першого ж дня, тобто з понеділка 30 червня, про існування Команди було відомо всьому Львову та околиці, і тому всі зверталися до нас з різними проханнями та порадами. Це була перша зорганізована мілітарна сила в місті, яка зі збросю в руках обсадила всі найважливіші пункти в місті. Вже в чергових днях була зорганізована адміністрація посадника Львова в ратуші, діяв Провід ОУН на Руській вулиці.

Останньою була чисельна делегація україн-

Вол. Гаврилюк

КОЛИ БЛИЗИТЬСЯ МІСЯЦЬ МАРСА, МИ З ТАРАСОМ

1.

Те все таке могутнє,
удар кобзарської руки,
те все пливє в майбутнє,
де відгукаються віки.

Крізь почі і крізь будні,
і крізь несоняшні свяtkи
чарує небуденна лютня —
удар кобзарської руки.

Всі спогади славутні
і всі поразки — сон п'янкий.
Все неоцінне, незабутнє —
удар кобзарської руки.

2.

Коли близиться місяць Марса, ми з Тарасом.
Десь там Дніпро вдаряє в струни,
мов пророча фраза.

По всій країні йде той сам електротакт —
басейном Дону й лісопильнями Карпат.

І вся країна мов рапсодія потужна,
і вся традиція землі стас на прою,
строфами „Слова о полку” гороче харалужно
над тужніми Каялами Базару й Крут.

Дніпро вдаряє в струни, мов пророча фраза,
і в вічність відливає заповітна гра,
й рефреном-громом десь лунає — „не пора”.
Коли близиться місяць Марса, ми з Тарасом.

ських студенток високих шкіл, на чолі якої стояла активна членкіня ОУН панна Яворська. Її прізвище я запам'ятив тому, що з нею після того зустрічався ще кілька разів. Питання стояло: які завдання мають українські студентки в молодій українській державі? Тема широка, і на неї не можна було відповісти кількома реченнями, тому ми постановили, що це питання з'ясуємо на ширших сходинах студенток.

**

До дверей бюра хтось постукав. На прохання заходити вони рвучко відкрились і в усій своїй скромності, ставши на струнко, привітався Іван Климів: „Слава Україні!”

— Вождеві слава! — теж ставши на струнко, відповів я і поспішив зголосити: — Друже провідник, я не виконав наложенного на мене

завдання: двоє згинули в бою, один пропав безвісти, а решта потрапили в руки НКВД.

Іван приязно до мене усміхнувся, поцілував і сказав: — Моє серце чуло, що ти живеш, хоча ми мали відомості, що вас усіх з сокальської тюрми вивезли в ліс і постріляли.

За ним стояв невідлучний Влодко Лобай-Бугляр, з яким я вже бачився попереднього дня.

— З вас би знімку тепер зробити — то була б гарна, тішитеся, як діти, що революція прийшла, — жартував Бугляр.

Вісті, що їх приніс Іван, були сумні. Степан Бандера вже був під домашнім арештом. У Берліні казяться з приводу проголошення віднови Української Держави. Провід ОУН приготований на ліквідацію українського уряду і тому частина членів ОУН не виходить з підпілля. Треба приготовлятися до боротьби з німцями. Частина членів, яка бере явно участь в уряді і адміністрації, приготована на арешти і готова понести всю відповідальність за Акт 30-го червня. А тим часом Похідні Групи йдуть маршем у східні області України. Веремося за організацію української армії. Вже визначені збірні пункти рекрутів.

Так побіжно передав мені Іван Климів найважливіші новини. Іскорка надії, що ануаж німці погодяться з доконаним фактом і ліквідацію українського уряду перенесуть на значно пізніший час, коли Україна приbere більше реальної зорганізованої сили, погасла. На душі було тяжко. Підпілля, боротьба з новим окупантами стояли переді мною як неминучі перспективи. Климів ніколи себе і інших не потішав пустими надіями. До справ завжди підходив тверезо і реально.

Я теж у загальних рисах розповів йому про долю нашого 1-го пробоєвого відділу, про тюремні переживання, про чільних членів ОУН, з якими зустрічався або про яких чув у тюрмі. Климів ставив питання про деяких членів, головно цікавився Гриневим і Арпадом Березовським. Казав, щоб написав усе, що знаю, про Арпада і уклав список прізвищ членів ОУН, яких особисто зінав і про яких чув в тюрмі.

Мене цікавили події в Krakovі і Другий Великий Збір ОУН.

— Про це поговоримо докладніше іншим разом, — сказав Іван Климів. — Частина членів

ОУН відійшла (мав на думці мельниківців), в Організації зайшли деякі зміни. От хоч би на привіт „Слава Україні“ тепер відповідаємо „Героям слава“. Ти завжди відповідав „Вождеві слава“, і тебе мали за мельниківця.

Я засміявся, бо для мене поняття мельниківець чи бандерівець було тоді ще зовсім незрозуміле. Мені відповідала концепція побудови Української Держави незалежно від того, чи того німці хочуть, чи ні. ОУН ніколи не узалежнювала своєї політичної дії від зовнішніх чинників.

Зі слів Івана Климова ясно виходило, що ОУН продовжує свою незалежну українську політику, яка відповідає інтересам народу, чого я вже мав наявний доказ і в чому міг переконатися зі слів численних делегацій з міста і провінції. Отже, погляди тієї групи членів ОУН, які вийшли з Другого Великого Збору і яким був противний Акт проголошення віднови Української Державності 30-го червня, не йшли в парі з моїми поглядами. І для мене питання „куди мені належати“ зовсім не існувало. Коли б, наприклад, під текстом проклямациї проголошення віднови Української Державності був підписаний полк. А. Мельник, а не С. Бандера, я з певністю був би пішов з групою полк. А. Мельника. Нас з Львівських Бригад вийшла невелика група, і всі думали так, як я. Та, крім питань внутрішнього порядку ОУН, я хотів знати, як давав собі раду Іван Климів на пості краївого провідника, і що робив Бугляр?

— Брате, — відізвався Бугляр, — не раз ми бували на возі і під возом. Часто одною ногою стояли на другому світі і, як бачиш, не пропали. Ой, ще будемо бити німоту! — і при тому затиснув зуби так, як робив, коли хотів підкреслити твердість своїх переконань.

Іван Климів запросив мене заскочити на вулицю Руську до Проводу ОУН. Сказав, щоб попитав за ним, і мене пропустять. Попрощалися, і вони відійшли. Я знову затявся на слові „вождеві“ і відразу поправився: „Героям слава!“

Того вечора, коли я ще був під враженням зустрічі з Іваном Климовичем-Легендою, до мене прийшов якийсь хлопець і повідомив, що я вже маю кімнату в домі сакракерок, яку влаштували для мене ці сестри, довідавшись (напевно від цього хлопця), що я спав на столі. Я радо

пішов з бюро дещо скорше, щоб по-людськи відпочити по всіх тюремних переживаннях, які ще страшним кошмаром стояли в моїй пам'яті.

Ясна, чиста кімната, ліжко з білосніжною постіллю і волохатий вовняний коц, який мені подарував хлопець, це все на мене гарно подіяло, і я відчув радість у серці, що маю багато добрих друзів. Яка шкода, що не можу пригадати прізвища того хлопця!..

**

Одного дня до бюро команданта О. Матли увійшли самовпевнено два німецькі старшини в мундурах СС'їв. Один з них був високий, широкоплечий штурмбанфюрер, майор Кіпка. Другий трохи нижчий з чорним волоссям і такими ж вусиками, поручник О. Ч., його адьютант. Він по-дружньому привітався з О. Матлою, бо знав його ще з студентських часів. Це був українець, відомий ще з Krakova з авантюри політичного характеру. Як пізніше я довідався, О. Ч. належав до угруповання полк. А. Мельника. Поручник О. Ч. повідомив, що майор Кіпка є командантом усієї Галичини і Команда міста Львова всі свої зарядження мусить видавати в порозумінні з ним. Його бюро міститься в міському ратуші.

Про візиту майора Кіпки я повідомив негайно Івана Климова.

— Це не новина, — сказав Климів. — Прем'єр Ярослав Стецько дістав ультимат розв'язати уряд і відкликати Акт проголошення Української Державності.

Хоч я знов, що німці будуть ліквідувати український уряд, ця новина з ультиматом мене таки заскочила. Та не було на це ради.

Варто зазначити, що штурмбанфюрер Кіпка від першого ж дня свого урядування в Львові прийняв гострий курс проти жидівського та польського населення. А вслід за тим почалися арешти серед українців. Першими жертвами впали І. Равлик, член уряду, Старик і Пасіка.

**

Ще того самого вечора, коли в Команді був майор Кіпка з поручником О. Ч., прийшло кілька гестапівців із списком якихось прізвищ і заjadали дати їм перевірити список тимчасово придерганих міською міліцією бешкетників і злодіїв. Вони хотіли вияснити чи серед арештованих немає когось з списка, що його мали при

собі. Командант варти казав, що на списку були якісь польські прізвища.

Скоро після того рознеслася по Львову вістка, що Гестапо розстріляло понад двадцять польських інтелігентів і науковців, між ними проф. Бартеля, до якого Омелян Матла мав велику пошану. Проф. Бартель в 1934 році особисто їздив до Варшави, щоб інтервеніювати в справі Зенона Матли, якого польський суд засудив за діяльність в ОУН на кару смерті. Проф. Бартель особисто говорив з президентом Мосцицьким, і кару смерті для З. Матли замінено на дожivotню тюруму. Про розстріл польських інтелігентів ми довідалися вже після екзекуції.

Майор Кіпка приїхав до Львова з спеціальним відділом СС'їв і відносно скоро впорався з ліквідацією українського уряду, одних розстріляв, інших арештував та вислав до кащету і ще того самого року під осінь поїхав до Франції з завданням ліквідувати французьке підпілля. З цього можна догадуватися, що був він відручником Гіммлера. Та не довго перебував Кіпка у Франції: французькі підпільніки вбили його на вулиці Парижу.

Це так побіжно згадую про майора Кіпку, який один з перших прибув до Львова з наміром ліквідувати український уряд, хоч на початку свого урядування про це нічого не казав.

Хоч вимогу самоліквідації український уряд отримав, самоліквідуватися навіть не думав. Німці зайніли вичікуюче становище, а остаточне рішення мало прийти з Берліну. Уряд на чолі з прем'єром Я. Стецьком працював майже вповні зформований, Похідні Групи ОУН одна за одною відходили на східні області України, у Львові відкрився збірний пункт охотників вступити до української армії. Такі ж самі вербункові пункти відкрилися і на провінції. Загал населення ще не знов, що німці приготовляються до ліквідації української державності, і в усьому допомагав своєму урядові ...

ЧИТАЧУ! ЗРОВІ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

M. I.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПІЛЬНИЙ РИНOK I УКРАЇНА

Мета цієї статті дуже коротко розглянути ідеї, організаційну структуру, комерційне й індустріальне завдання та економічну і політичну тенденцію Європейського Спільногого Ринку. Членами-засновниками ЕСР були Бельгія, Голландія, Італія, Люксембург, Німеччина і Франція. Ці країни були безпосередніми чи посередніми учасниками другої світової війни, і їх національна суверенність була загрожена між 1939 та 1945 рр. Україна як національна держава, не була учасником війни, однаке боролася за свої суверенні права в тому часі. Отже, Україна не є членом ЕСР, однаке своїми багатствами могла б причинитися до господарського розвитку країн ЕСР, і її потужність розглянемо коротко в цій статті.

Всі ці сім країн були окуповані, завойовані або на їх територіях були пороблені військові висади. І тут цікаве явище, що шість з цих країн договорилися обмежити свої національно-суверенні права в імені чогось головнішого і доцільнішого з точки зору їх інтересів. Західня Європа повинна бути сильною, щоб могла обстоюти свої господарські і політичні інтереси перед комуністичною Східньою Європою, а це можна сягнути тільки об'єднаними силами. При тому треба ствердити, що руїну Європи спричинили самі європейські держави. Отже, одною з причин такої господарської інтеграції було злагіднити „історичні” різниці між країнами ЕСР та покінчити раз на все з можливістю війни поміж ними.

В такій ситуації француз Жан Моннет запропонував прийняти плян Р. М. Шумана, на підставі якого мали створити ЕСР. В червні 1955 р. міністри закорд. справ шістьох країн відбули наради на Сицилії, на яких поклали основи для створення ЕСР. З тою датою ідея господарської інтеграції прибрала організованих форм. На початку Шуманову концепцію господарської інтеграції випробували на залізі і вугіллі. Для контролю експлуатації цих двох продуктів створено окрему комісію. Згодом цю комісію поширило і дано їй офіційну назву Європейський Парламент. Отже, структура управ-

ління ЕСР складалася з Парламенту, в склад якого входили делегати шістьох країн, Президії, члени якої беруть участь в парламентарних комісіях, де вирішуються всі справи про залізо і вугіль, та головної Ради, яка складається з міністрів закордонних справ, держав членів-засновників ЕСР, і Суду, який складається зі сімох суддів і видає остаточні рішення в спірних справах.

Через два роки після зібрання на Сицилії відбулися переговори під головуванням П. Спака у Баль Дучізе біля Брюсселю, в результаті яких покладено легальні форми для підписання договору країнами ЕСР. Договір підписано в Римі 25 березня 1957 р. Метою договору шістьох країн було устабілізувати відносини між ними та прискорити господарський розвиток на принципі вільної конкуренції. Основним зобов'язанням у договорі було те, що кожна держава мусіла зредукувати мита на товари, вичислені в договорі. Іншими словами економічна політика держав-членів ЕСР вирішувалася спільно демократичною методою.

Отже, головною ціллю створення ЕСР було господарське об'єднання, яке мало свою ціллю більший розвиток і стабільність для укладу економіки європейської спільноти. Для консумента спільний ринок означав закуп найліпшого і найдешевшого продукту на цілім просторі шістьох країн. Для промисловця це дало можливість одержувати позички на розбудову підприємств в кожній із шістьох країн-членів ЕСР. Основою соціальної політики в договорі було сягнення свободного руху для робітників на терені ЕСР та зрівняння їх у правах з національністю в країні їхньої праці. Те саме рішення відносилося до сільськогосподарських робітників.

Важливою справою для управління ЕСР спочатку це було злиття національної політики держав-членів ЕСР в спільну акцію європейської спільноти. Спільна акція була логічною консеквенцією спільної зовнішньої митної політики, яка робить країни ЕСР самостійним об'єднанням у відношенні до закордонної торговель-

ної політики світу. Тому, що не кожна держава ЕСР могла обйтися без імпорту, в договорі вставлено клявзулю, що в часі переходового періоду, себто 1959-69 рр., певна кількість продуктів може бути імпортована до якоїсь держави з ЕСР або для ЕСР як цілості по знижених митах, якщо дана ділянка промисловості терпить від браку сирівців.

З інших справ управління ЕСР це було започаткувати переговори з ЗСА в справі зниження мит. Такі переговори велися згідно з договором т.зв. Кеннеді Равнд, щоб узгіднити та злібералізувати справи, пов'язані зі світовою торгівлею. Однаке, до згоди не дійшло. В переговорах з африканськими країнами узгіднено пропозицію, щоб всі їхні території прийняти як „співвідповідальних” членів ЕСР. Це було добре тактичне потягнення, дивлячись на довгу мету. Переговори з південноамериканськими країнами, які є традиційними імпортерами європейських товарів, увінчалися успіхом. Узгіднено справи: довготермінових контрактів, стабілізації цін, митні та інші торговельні справи.

Тут слід згадати справу Англії, яка була за прошена на конференцію 1955 року, але відмовилася від участі в ній, мотивуючи тим, що залишо і вугіль в Англії націоналізовані і через те їхня діяльність не може бути віддана під міжнародну контроль. З її ініціативи були спроби створення Європейського Торговельного Об'єднання, т.зв. ЕФТА. Однаке, географічне розташування сімох, себто Англії, Швеції, Норвегії, Данії, Швайцарії, Австрії і Португалії та слабша загосподареність були перешкодами в розвитку того об'єднання. Вкінці Англія запропонувала кооперацію з ЕСР. Треба сподіватись, що Англія скорше чи пізніше приступить до співпраці з ЕСР.

З інших складних справ для країн ЕСР було забезпечення паливом. Окрема комісія мала розглянути можливості побудови „евратом”, цього нового і високотехнічного сектору. В дискусії одобreno проект комісії розбудови атомової енергії.

Для полагоджування фінансових справ створено Інвестиційний Банк, початковий уділ до якого виносив для членів-держав ЕСР один мільйон доларів, з якого покривалися адміністраційні та інші видатки.

Отже, основою для створення ЕСР були залишо і вугіль. Знесення мит між країнами ЕСР поживило торгівлю між ними та іншими країнами. З ЕСР нав'язали співпрацю, окрім згаданих держав, Греція, Туреччина, Швайцарія, Єспанія, Іран та інші. Аплікації внесли: Англія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія.

Так коротко скоплено ідеї створення ЕСР. Не сказано нічого дотепер про душу цієї інституції. Понад всякі сумніви і можливості економічних бажань, за тим криється реальна політична апробата, зміна плянів та збалансування сил в модерному світі. Президент де Голль в одній із своїх промов сказав: „Європа — це окремі суверенні держави. Будувати Європу, тобто об'єднати її, дуже важливе, однаке в тім випадку ми можемо послуговуватися не законами чи правилами, але реальною ситуацією, а ця реальність, яку ми будуємо, це держави. Держави, які дуже різняться між собою, кожна з яких має свою душу, історію, мову, свої власні цінності, славу і амбіцію. З цього виходить ясно, що справа політичної єдності Європи вимагає солідної підготови”. Так на вугільно-залізничній співпраці виросла економічна інтеграція шістьох країн, з якої випливас політична єдність Європи.

Тепер, коли приходиться коротко розглянути питання України в цій темі, то передусім тому, що, окрім її історичного імені, наша Батьківщина має придане ім'я в історії світу, як „шпихлір Європи”. Україна має величезні природні ресурси, необхідні для розвитку різних галузей промисловості: кам'яне вугілля, торф, нафту, природний газ, невичерпні запаси залишних руд в Кривому Розі, Керчі, найбільші в світі поклади манганової руди в Нікопільському басейні, вкінці Україна — це територія чорнозему, з лагідним кліматом для плекання сільськогосподарських культур. Отже, Україна могла б багато причинитися до господарського розвитку свого і країн ЕСР, але економічні обставини її цього не дозволяють. Також історія залишних виробів в Україні давня. Вже старовинні мандрівники в 2000 р. до народження Христа бачили мистецькі металеві вироби на Україні.

Також великостірні ідеї західноєвропейських держав для України не є новістю. Подібні ідеї включала програма Кирило-Методіїв-

Михайло Гікавий

МОЇ ЗУСТРІЧІ

Сотник Микола Ільчук

З сот. Миколою Ільчуком я близче запізнався, коли приїхав він до Чикаго, з Нового Ульму, Німеччини, де був головою української станиці АБН. Це був громадський діяч ще в українських товариствах у тabori інтернованих вояків Армії УНР.

Народився Микола Ільчук 1885 р. в Україні. Після закінчення вищої педагогічної освіти, з вибухом війни, 1914 р. був покликаний до військової служби. Закінчив старшинську школу. А в 1917 році після упадку царського режиму, ледве одужавши після поранення, яке дістав на ризькому фронті, зголосився до Української Армії в Києві.

У визвольній боротьбі українського народу визначився М. Ільчук як хоробрий вояк у рядах таких наших військових формаций, як Бог-

ського Братства. Його ідеалом було відродити політичний устрій України з справедливим господарським ладом у вільному об'єднанні всеслов'янської народоправної федерації. „Братчики” передбачали, що настане час, коли повстануть закріпачені народи, скинуть царів, панів, скасують кріпацтво й заведуть народоправство. Час назрів для азійських, африканських та південноамериканських народів, в сподіванні черги на Східну Європу.

Європейська Господарська Спільнота не має свого гербу, прапора, гімну і не є сувереною, не має також інструменту інтеграції, за нею стоять реалізм, життєва конечність, переконання і дискусія, радше як експансія. ЕСР не є тимчасовим твором політиків чи економістів, які уклали фундамент для цього, але це є будова на здорових засадах, яка має признання людей з повним бажанням заступати їхні інтереси і об'єднання. Отже, об'єднання „Малої Європи” вже осягнене.

Треба сподіватись, що ця динамічна сила буде своєчасно поширена не тільки в Західній, але також Східній Європі і її членство буде збільшено ще одним дійсним членом, якому на ім’я Україна.

данівський полк, Січові Стрільці та ін. Був людиною глибоко патріотичною, правдивою та високою інтелігентності. Він вірно служив своїй Батьківщині як хоробрий старшина наших збройних сил, а згодом, після упадку Української Держави, як публіцист, виступав з доповідями проти большевицької системи, комуністичних симпатиків та наших яничарів на еміграції. Тяжка праця привела Миколу Ільчука до недуги, яка скінчилася смертю 30 червня 1955 р.

В Чикаго працювали ми з М. Ільчуком разом в Українській Станиці АБН. Знав я його, як палкого борця за правду та волю України і тому пишу про нього цей спогад. Мені відомо, що сот. М. Ільчук залишив кілька праць з історії української визвольної боротьби, одна з них переведена на англійську мову заходами АБН в Нью Йорку. Його життя нехай буде прикладом для нашого молодого покоління. В Чикаго ще живе його хвора дружина і донька, Ніна Котис, яка продовжує роботу свого улюблена батька. Була вона кілька років секретаркою Української Станиці АБН, виступала на радіограмах Українського Визвольного Фронту і друкувала свої спомини, оповідання, рецензії й додатки на сторінках „Шляху Перемоги”, „Гомону України” та „Українського Народного Слова” під різними псевдами і своїм прізвищем. Цим нажила собі неприятелів, як і її покійний батько, вірний син України.

Адв. Самійло Підгірський

З адвокатом Самійлом Підгірським, сином Волинського Полісся, познайомився я на губерніальному селянському з'їзді в Житомирі, в залі кол. Дворянського Дому, вліті 1917 року. На тому з'їзді говорилося про Українські Установчі Збори, вільну незалежну Україну та інші справи. В президії засідали російсько-малоросійські соціалісти - революціонери і соціал-демократи, які скликали цей з'їзд. Вони настоювали, щоб українську справу вирішили всеросійські Установчі Збори. Головував на з'їзді російський соціаліст Новіков. С. Підгірський виступав як

український патріот-самостійник. Українські селяни мали перевагу і ухвалили, що українські Установчі Збори мають рішати справу України, і тоді обурені москалі, жиди та малороси залишили залю.

З С. Підгірським я близче запізнався в житомирській „Просвіті”. Він мені розказав, що скінчив Правничий факультет Петербурзького університету, що його батько заможний селянин з села Любітова, на березі чудового озера, недалеко Колодежного, де був маєток Косачів. В перших виборах до сейму, після польсько-sovets'koї війни, був він вибраний послом з західної Волині (всі посли були українці, ні одного москаля, поляка чи жида) і головою українського парламентарного клубу в сеймі. Галицькі українці ті перші вибори бойкотували.

Після того, як в Галичині почав виходити „ЛНВістник”, з ініціативи УВО постав двотижневий націоналістичний журнал „Заграва”, головним редактором якого був д-р Д. Донцов. В 1923 р. деякі члени УВО створили легальну націоналістичну партію під назвою Українська Партія Національної Роботи, хоч в дійсності її назва була Українська Партія Національної Революції. Головою цієї партії був Самійло Підгірський, секретарем д-р Д. Донцов, членами Остап Луцький, Дмитро Паліїв, В. Кузьмович, В. Кохан та ін. Пізніше, в 1925 р. Д. Паліїв на малих сходинах повідомив, що „Заграва” закривається і вони, члени УПНР, творять з націонал-демократами („діловцями”) Українське Національно-Демократичне Об’єднання (УНДО), з тим, що ця партія стане націоналістичною. Але цього вони не осiąгнули, хоч майже всі на це погодилися, крім д-ра Д. Донцова і Самійла Підгірського.

Коли подружжя Голубців розвелося (Микола Голубець, історик українського мистецтва, був одним із редакторів „Діла” та інших видань), Підгірський взяв шлюб з кол. пані Голубцевою, з родини Бачинських, Лесею, рідною сестрою Марійки Донцової. По повороті пілсудчиків розписано нові вибори до сейму. На Волині прийшла до голосу українська група, так званий „безпартійний бльок вспулпраци з жондем”, шефом якого був „Петя” Певний. Відтоді С. Підгірський відійшов від політичного життя

і відкрив свою адвокатську канцелярію в Ковелі, куди переселився з родиною.

Адвокат С. Підгірський був оборонцем політв'язнів, брав активну участь у громадськім житті. Центром українського життя був тоді в Ковелі дім доктора медицини Піrogova, де не раз збиралися колишні учасники протиболішевицької віправи, що скінчилася Базаром. Доношка Піrogovих, Наталія Зибенко, була співпрацівницею „Вістника”, а адвокат С. Підгірський був тихим його меценатом. Д-р Д. Донцов ізив уліті до адв. Підгірського на відпочинок.

Після вибуху німецько-польської війни німці арештували родину Підгірських і вивезли до Krakova, до тюрми в Monteloupі, звідки приятелям Підгірського удалося визволити їх, але не на довго. Після повернення на Волинь Леся Підгірська з доношкою Наною та чоловіком були арештовані і розстріляні. Нана була її доношкою від першого чоловіка М. Голубця, більше дітей вона не мала. Нана мала вищу освіту і була балетниця.

Леся Підгірська була визначеною українською громадською діячкою, працювала як секретарка Українського Комітету в Ковелі, добилась звільнення кількох тисяч полонених червоноармійців, громадян Ковельщини. Їх потім винищили німці немов би за зв'язки з підпіллям і УПА.

Адвокат С. Підгірський, б. член УНРади і Трудового Конгресу, переховувався в с. Любичшові, де був розстріляний більшевиками.

Так закінчили передчасно життя українські націоналісти-патріоти, родина Підгірських. Ніхто не знає, де вони поховані.

Олександер і Яків Бусли

З братами студентами з Академічного Дому у Львові Олександром і Яковом Буслами, родом з Волині я запізнався, коли вони приходили на експедицію „Вістника”, який все нам доставляли в останній день кожного місяця. Експедицію переводилося щовечора до пізньої ночі. Разом з Буслами приходили помагати інші студенти, одержуючи за це по новому числу „Вістника”.

Олександра Бусла, який був дуже жартівливий і веселий, студенти назвали „Ванькою”. Він був головним ініціатором писання листів до більшевиків, на зразок листа запорожців до турецького султана. „Ванька” дуже не любив

большевиків і все хотів їм залляти сала за шкіру. „Давайте, друзі, вшкваримо листа!” — говорив „Ванька”, сідав за бюрко і починав пекти большевиків всякими, часом не дуже пристойними фразами, а присутні студенти додавали до листа своїх пекучих словечок.

Хоч я не радив студентам писати такого роду листів, щоб з цього не виникло якихось прикрощів для видавництва, я не ставив їм перешкоди. Написаний лист вкладали до „Вістника”, який видавництво посыпало в обмін до советських книжкових палат та журналів у Києві і Харкові. В обмін за „Вістник” діставало видавництво „Вістника” книжки, журнали, пресу, хоч не все до нас доходило, бо іноді поляки частину конфіскували. Большевики теж рекламиували, що часом не діставали „Вістника”, але не реагували на листи студентів.

Часом Олександер, Яків чи інші студенти опинялися в польських криміналах, бо всі вони були українські націоналісти. Тоді замість них приходили інші студенти, які були на волі, або кольпортери „Вістника” на Львів, або співробітники „Вістника”, як студент Ростислав Волошин і інші. Я нікому з них не платив за експедицію, а замість платні давав „Квартальник Вістника” і нові книжки по одному примірникові, з чого вони всі були дуже задоволені.

Одного разу з Олександром Буслом стався такий випадок. Він поїхав вліті на вакації до Клевані, на Волинь, і студенти, що робили експедицію, замість до большевиків, спільно написали лист до нього і вложили того листа до „Вістника” на його адресу. Зміст листа приблизно був такий: „Ванька”, тримайся, як кам’яна гора, не дайся, чуда докажи, пий нашу кров і їж наше тіло, слідуюча експедиція „Вістника” піде через Клевань”. І всі під тим підписалися.

Поляки, переводячи в Олександра Бусла ревізію, знайшли цей лист, прийняли його за конспиративний і почали хлопця бити, вимагаючи його розшифрувати. Він даремно доказував, що це не конспірація, а звичайний жарт.

Цей лист прислала поліція з Волині до Львова. Покликали мене як адміністратора „Вістника”, щоб я дав вияснення. Я пояснив, що студент Олександер Бусел дуже веселої вдачі, жартівливий, робив експедицію „Вістника” і, коли

поїхав на вакації, то його колеги хотіли собі завбачитися і написали цього веселого листа. Поліція випустила Олександра Бусла з криміналу, але він ще довго пам’ятав про цей неafortунний жарт колег-студентів.

Життя братів Буслів скінчилось трагічно. Олександер був активний провідний український націоналіст, за Польщі сидів у криміналах, належав до пропагандистів, розповсюджував нелегальну літературу на Волині. За німецької окупації він організував на Волині українське шкільництво і в 1943 р. був розстріляний в м. Клевані. Яків сидів за Польщі в криміналах, як український націоналіст, на політичному процесі в Рівному був засуджений на 12 років. Належав до Крайової Екзекутиви ОУН на північно-західних українських землях. Загинув у 1945 році в УПА в бою з большевиками.

І так, хоч московсько-большевицькі імперіалисти, з помічю малоросів і наших яничарів винищили до 20 мільйонів нашого народу, на еміграції ще можна спіткти людей, які твердять, що комуністична доктрина добра, лише недобре впроваджують її в життя. Багато наших земляків теж захоплювалися на Україні соціалістичною доктриною, приготовляючи ґрунт для окупації українських земель нашими ворогами.

(Далі буде)

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТИ ЗАЗІХАНЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛЬОНІЇ

2-го травня ц. р. в Чикаго, в Гемтон Парку, при вулицях Апленд і Августа, 50.000 членів Американської Польонії святкували День Польської Конституції 3-го травня. На святі, в якому взяло участь багато вільоворівих осіб американського політичного світу, як губернатор стейту Ілліной та посадник Чикага, виступив з промовою сенатор Москі, кандидат на президента ЗСА Демократичної партії.

23 українські студенти, члени місцевого Осередку ТУСМ та Української Студентської Громади, одверто виступили проти зазіхань Американської Польонії на західноукраїнські землі зі Львовом включно. Нід час промови сенатора Москі вони піднесли транспаренти із написами: „Геть руки від Львова!”, „Україна для українців!” і інші. Чисельна і бойово наставленна юрба поляків кинулася на горстку українських студентів і побила їх, називаючи фашистами і бандитами.

Промова сенатора Москі була перервана. Присутня телевізія схопила цю подію і разом з пресою і радіом об’єктивно представила її американському громадянству.

На большевицькій каторзі

У підпільно видаваному „Українському Віснику” (ч. 4) серед інших матеріалів подано продовження списку українських націоналістів, що караються по совєтських концтаборах. Нижче цей список передруковуємо. — Ред.

ЛЕВКОВИЧ Василь — член ОУН, командир військової округи УПА „Бут”. Вік — приблизно — 50 років. Знаходиться в Мордовії.

ПОЛЬОВИЙ Омелян — давній член ОУН, політв'язень з польських часів, потім офіцер в українському легіоні у 1941 році, командир І військової округи УПА „Лисоня” (Тернопільщина). Заарештований у 1946 році. Відбув дуже тривале слідство. Був засуджений здається до кари смерті заміненої на 25 років ув'язнення. Перебував на Колімі, в Тайшеті, зараз в Мордовії.

ПРИШЛЯК Григорій — давній член ОУН, підрайоновий провідник служби безпеки. Заарештований приблизно 1948 року. Учасник табірних рухів опору в 40-50 роках (активний). Вік біля 60 років. Був у Тайшеті, Казахстані, тепер у Мордовії. Термін — 25 років.

ПРИШЛЯК Євген — член ОУН, в момент арешту районовий провідник СБ. Заарештований 1952 чи 1958 року. Засуджений на 25 років. До 1962 року перебував по в'язницях, потім — в Мордовських таборах. Вік біля 60 років. Зараз у 17-му таборі (Мордовія).

ПРУС Василь — колишній есбіст, заарештований 1948 року, засуджений на 25 років ув'язнення. Відбував покарання на Колімі, у Тайшеті, тепер — у Мордовії. Має 50 років.

ЛЕВИЦЬКИЙ Микола — член ОУН, у 2-ї половині 50-их років був закинений з-за кордону. Заарештований і засуджений на 25 років 1957 року. 1922 року народження. Знаходиться в 17-му таборі.

СОЛОДКИЙ Віктор — член ОУН, заарештований 1948 року, засуджений на 25 років. У 50-ті роки — один з організаторів табірних рухів опору. Був одним з ініціаторів і керівників масової голодівки у Тайшеті на початку 1956 року, в якій взяло участь понад 400 осіб, вимагаючи перегляду справ і покращання побуту. Як один з організаторів голодівки дістав тоді ще один 25-річний термін (судили тоді 5 осіб, троє одержали по 25 років, двоє — по 10). Перебував у Тайшеті, по тюрях (Одеса, Ізмаїл, Тобольськ). Зараз — у Мордовії. Вік приблизно 45 років.

ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ Василь — колишній розвідник СБ, заарештований 1948 року, засуджений на 25 років. 1956 року за організацію масової голодівки протесту в Тайшеті дістав ще один 25-річний термін разом з В. Солодким та ін. 1925 року народження. Зараз у Мордовії (табір 19).

ОНІЩУКІВ Микола — колишній підпільник ОУН, заарештований у 2-ї половині 40-их років, засуджений на 25 років ув'язнення. Перебував на Колімі, на Тайшеті, зараз — у Мордовії. Віком приблизно 50 років.

ДУБИНА Григор — учасник оунівського руху, заарештований наприкінці 1940-их років і засуджений на 25 років ув'язнення. Перебував у Тайшеті, зараз — у Мордовії. Віком приблизно 45 років.

ПАЛЬЧАК Степан — засуджений у 1961 році на 10 років ув'язнення тільки за те, що підтримував зв'язок з кількома учасниками оунівського руху, що до 1961 року переховувалися у схроні на Тернопільщині. Серед них була його сестра Марія Пальчак, єдина вціліла з групи, яка була засуджена до розстрілу із заміною на 15 років ув'язнення. Перебував в Мордовії.

ЧУГАЙ Олександер — учасник оунівського підпілля, заарештований 1948 чи 1949 року і засуджений на 25 років ув'язнення. Був у Тайшеті, тепер в Мордовії. Віком приблизно 45 років.

ОСТРОВСЬКИЙ Володимир — заарештований вдруге приблизно 1958 року через деякий час після звільнення. Засуджений повторно на 15 років ув'язнення. Вік — понад 35 років.

СИНЯК Дмитро — районовий провідник СБ, з Гуцульщини. Заарештований 1946 (?) року, засуджений ОСО до кари смерті, яка замінена 25 роками ув'язнення.

ВЕРХОЛЯК Дмитро — підпільник ОУН, фельдшер. Заарештований 1948 року, засуджений до смерті, потім замінено на 25 років ув'язнення. Перебував в Мордовії. 1926 року народження.

РОМАНІВ Микола — колишній комуніст, який потім перейшов до оунівського руху, простий селянин. Був у підпіллі районовим господарчим на Гуцульщині. Заарештований приблизно 1952 року, засуджений на 25 років ув'язнення. Перебував в Мордовії.

ГУНДА — років тридцяти. Засуджений за „антірадянську пропаганду й агітацію” (за іншими даними — за „зраду батьківщини”) у 1956 році (мабуть у 1966 році ?). Термін великий, потребує уточнення. Родом з Гуцульщини.

ШЕВЧЕНКО Іван — років 60-ти, заарештований вдруге 1959 року на 15 років, побувши якийсь час на волі. Перший раз його судили за участь в поліції, але в таборах він порвав з поліцаями ієднався з учасниками оунівського руху. Брав активну участь у всіх табірних рухах 40-50 років. Вдруге засуджений вже пібіто за „націоналістичну агітацію”. Перебував в Мордовії.

ЛУЦІК Михайло — районовий провідник юнацтва, з Бойківщини (Сколівський р-н, Львівської обл.). Вперше заарештований 1959 чи 1960 року і засуджений на 15 років. Був у Володимирі, зараз в Мордовії.

ЛІЧУК ІВАН — учасник підпілля, з Волині. 1925 року народження, заарештований 1948 року, засуджений на 25 років. Зараз у 17-му таборі (Мордовія).

СЛОВОДЯНИК Микола — приблизно 1909 народження, з Житомирської області, сидить з 1947 року за участь в поліції, але в таборах прилучився до учасників оунівського руху, з яким брав разом активну участь в табірних виступах протесту. Термін — 25 років.

РАБИ З ПОНЕВОЛЕННИМИ ТІЛАМИ І ДУШАМИ

Американський соціолог, що три останні роки прожив у Москві, вмістив у червневому числі „Рідерс Дайджесту” цікаву статтю про свої спостереження, зустрічі і розмови з інтелектуалами, проведенні в столиці СССР. Цю статтю підписав він псевдонімом Гордон Гіт.

У березні 1970 р. в Москві відбулась пресова конференція з участю західних журналістів, на якій понад півсотки визначних советських жидів в імені всіх жидів, що проживають в СССР, гостро засуджували ізраїльських сіоністів, як імперіялістів і зрадників інтересів трудящих жидівських мас.

Двома днями раніше Г. Гіт снідав у готелі з представниками міністерства освіти і одним із тих жидів, що виступали на пресконференції. Ім'я „Борис”, як називає його Гіт, широковідоме в наукових колах СССР і Заходу. Коли він на хвилину вийшов з ним до виходку, „Борис” пошепки поспішив заявити, що мусить прилюдно оббріхувати Ізраїль, яким насправді захоплюється і гордиться. „Я, — заявив він, — пробував був відмовитися від цього, і тоді мене покликали до міністра. Вже перед тим мене усунули з посту директора лабораторії. А моя наукова праця — єдина річ, для якої я живу. І я погодився на вимогу міністра виступити на пресовій конференції”.

Від „Бориса” Г. Гіт довідався, що всі його телефонічні розмови підслухують агенти КГБ, і що відвідати цього визначного науковця вдома він зможе лише за спеціальним дозволом.

„У нас в СССР, — продовжував Борис, — немає недоторканьливих осіб. Брежнєв боїться Косигіна, Косигін — Брежнєва, а обидва боїться Подгорного. Я ненавижу цю країну — її уряд, систему, яка понижує людську гідність. І запевняю вас, що кожна мисляча людина в СССР має таке саме почуття. Але ми не тільки себе надіями: ніщо тут не зміниться!

Г. Гіт вважає, що „Борис” є типовим представником значної частини підсоветських інтелектуалів. Вони перебувають в стані глибокої депресії і звіряються зі своїми думками лише найближчим друзям — в місцях, де не може бути мікрофонів та інформаторів. „Вони мовччи ненавидять”.

Поворот до сталінізму почався п'ять років то-

му, після голосного судового процесу над Даніелем і Синявським, що опублікували за кордоном свої книжки з критикою советської влади і системи. Тепер підсоветська інтелігенція повністю усвідомлює, що вона живе в поліційній державі. Один молодий історик заявив Гітові: „Ніхто не пробує вже себе більше дурити. Надії нема!”

Такі пессимістичні заяви, на думку Гіта, є ще результатом проведеної в минулому році колосальної кампанії для відзначення 100-річчя з дня народження Леніна. Його обожнювання советською пропагандою викликало глибоко негативну реакцію серед інтелектуалів, які звичайно респектували Леніна. Тепер вони дивляться на Леніна як на політичного фанатика, який понад усе прагнув влади і який своїми репресіями супроти опозиційно наставлених людей створив диктаторську систему, що існує в СССР і досі.

Тепер советські урядові чинники докладають всіх зусиль, щоб реставрувати марксистсько-ленінську ортодоксію в усіх ділянках літератури і мистецтва. Одного по одному заглушують „ліберальні” голоси, що заговорили були в період облудної „відліги”. Тотальна політизація життя, ведена напівграмотними людьми-тиранами, досягає свого вершка. Один дитячий письменник заявив Гітові: „Якби советська влада існувала 150 років тому, жадного визначного літературного твору в Росії не появилося б”.

Російський народ, нарікають інтелектуали, постійно деморалізуються брехливою урядовою пропагандою. Один лікар казав Гітові: „Ми — найбільш аморальний у світі народ. Кожна брехня, що служить на користь партії — добра. Люди усвідомлюють це і до того достосовуються. Наші моральні інстинкти дедалі більше затуплюються”.

Советська інвазія в Чехо-Словаччині, а пізніше „нормалізація” тієї країни ще більше захитали мораль російського народу. „Якщо це є те, що наші вожді можуть робити у відношенні до іншої країни, — казав Гітові знайомий ілюстратор, — країни, де більшість населення підтримувала політику лібералізму прем'єра Дубчека, то чого ж можемо сподіватися ми?

Всякого роду репресії зростають в ССР з кожним місяцем — щораз більше арештів, судів, обшуків і переслухань. Людей, які протестують проти повороту сталінізму, викидають з установ, записують на чорні списки, висилають на провінцію. В результаті голоси опозиціонерів затихають — і лише ті, що залишаються активними, які хочуть бути мучениками.

„КГБ не розстрілює, — казала молода жінка, чоловік якої безробітний. (Він підписався під петицією-протестом про засудження Даніеля і Синявського). — Але повірте, що ми вже значно більші до цієї стадії, як були ще рік тому. Ми кажемо: „В кожному разі, людей ще не розстрілюють”. Це — стандартне порівняння. Це — лихий знак!”

Для політиків на Заході, пише Г. Гіт, може видаватися, що ситуація в Росії стала вже критичною. Але мої друзі запевняли мене, що їхню мізерію не можна трактувати так, що в Росії революція вже назріла. Вони казали, що їхні настрої не поділяють „маси”. Хоч і не вдоволені з того чи іншого аспекту життя, більшість росіян радше вдоволена зі своєї диктаторської влади. З його довгою історією царату і комуністичного панування російський народ назагал політично незрілий в такій мірі, як були народи Західної Європи в середніх віках. „Найгірший аспект советського правління, — вияснював Гітові один артист, — полягає в тому, що 90% російського народу не усвідомлюють собі того, що в тій політично-суспільній системі щось не в порядку”.

Коли Г. Гіт намагався потішити своїх друзів у Москві, кажучи їм про неминучість звороту на краще, вони зі смутком, а іноді подратованням вірповідали: „Нонсенс!” Деякі з них покладають надії навіть на війну з Китаєм, як на можливість хоч якої зміни.

Гнітючий настрій, що опанував інтелектуалів, приятелів Г. Гіта, виразно виявляється в їх апатичності, затраті життєвої енергії, навіть затраті бажання „втекти” в літературу, мистецтво, любовні афери, товариське життя. „Я знов, — пише Гіт, — кількох, які залишилися в ліжку майже цілий день, щоб не бачити денного світла. Багато-хто з них розплячується. Ось це, — казав мені один молодий історик, показуючи

ЗУСТРИЧ У СТОЛИЦІ

Мені недавно довелось
В столиці побувати.
Зробив, що треба, й у село
Збирався повернати.

Іще морозива візьму —
Пора ж така гаряча.
— Каму марозіва? Каму? —
Знайомий голос наче...

Та це ж бо Дунька!.. Так і є! —
Істиво тес продає.

— Гей, Дуню, що ж це ти? А вуз?
Вступила ж ти в медичний...
— Із вузом сделался канфуз,
І очень неприличний.

— Даремно, значить із села
Ти вибралася, сестрице...
— Ти што! Селянкою я була,
А зараз у столиці!

Валентин Кириленко
м. Київ.

У цьому сатиричному вірші, передрукованому з київського „Перця”, в дотепній формі схоплюються факти масової втечі молоді з села, русифікації і низької оплати лікарів: „Дунька” воліє продавати морозиво, як працювати лікарем. — Ред.

на пляшку горілки, — єдиний спосіб втекти від дійсності.

„Ситуацію, — сказав Г. Гітові знайомий антрополог, — можна підсумувати в такому реченні: „Ми рabi з поневоленими тілами і душами”.

Як видно з цитованих Г. Гітом розмов і завваж, обертається він у Москві виключно серед російських і жидівських інтелектуалів. З „масами” він не мав жадних контактів, а тому про настрої російського народу, не кажучи вже про інші народи ССР, зокрема український, судити не може. Також зовсім поминає він увагою широкий прошарок технічної інтелігенції, бюрократії, а щонайголовніше — студентства. І що ще звужує і збіднює засяг заинтересовань Г. Гіта — це те, що для нього, як і, очевидно, його друзів у Москві, не існує національних проблем в ССР — найбільш вибухового матеріалізму, що кінець-кінцем розв’яже безвихідну ситуацію, в якій опинилася Росія і поневолені нею країни.

В. Золоторіг

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

„РОЗМІЩЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ КПСС”

Під таким заголовком з'явився недавно на Заході надзвичайно цікавий документ, поширений нелегально в СССР і підписаний псевдонімом С. Разумний. З огляду на великий розмір цього політичного есею, в якому підкреслюється страх Москви перед революцією, подаємо його в скороченні і без коментарів. Автор цього есею, очевидно, росіянин, національного питання в ССР не затуркує — Ред.

„Після розгрому останньої т. зв. „правої опозиції” компартія ССР остаточно перестала існувати, як політична партія, перетворившись у знаряддя особистої диктатури Сталіна. Ціллю партії з початку 30-их років стало безоглядне виконування директив вождя, контроля над масами і посідання її членами всіх ключових позицій в державному, господарському та ідеологічному апараті країни.

Самозрозуміло, що із зміною функцій партії змінився і її склад. Тепер більшість тих, що вступали до партії, становили люди, які не так поділяли її програму, як бажали з її поміччю пробитися до влади. Своєю чергою на керівні пости в партії стали висуватися, з порівнянням старих членів партії, тільки такі елементи, на відданість яких диктатор міг розраховувати. Тим то з 30-их років інтелектуальний і культурний рівень керівників кадрів партії невпинно обнижувався. Мало того, Сталін не терпів довкола себе людей видатних у тих чи інших відношеннях і навіть людей просто популярних, вбачаючи в них своїх потенційних противників. Також не терпів він і людей ідейних, людей, які справді вірили в ідеали комунізму, вважаючи, що такого роду люди ненадійні.

Сталіна підтримували багато-хто з вищого і середнього апарату, і саме вони творили відомий „культ”. Особисто Сталін давно перестав вірити в ідеали світового комунізму і легко жертвува в тими чи іншими чужоземними компартіями заради державних інтересів ССР, які він цілковито ототожнював зі своєю особою.

У цьому зв'язку стас зрозумілою і ціль „чисток” 1935-38 рр. Сталін і його оточення прекрасно знали, що нищені в цих страшних роках люди ні в чому не винні. Ніхто не вводив в оману ні Сталіна, ні його оточення. Сталінові треба було будь-що будь позбавитися остаточно своїх потенційних противників. Були серед цих людей і люди щиро віддані комуністичній ідеології, що ніколи не погодилися б на режим особової диктатури та свавілля в політиці, і люди безпринципові, але сильні й популярні...”

С. Разумний рішуче заперечує офіційні совєтські джерела про „підкинуті” Гестапом документи в справі Тухачевського. Документи, пише він, якщо й були, то підкинуло їх Гестапові як „bumerang” НКВД. Тухачевський дійсно являв собою потенційну небезпеку для

Сталіна і при сприятливих умовах міг відіграти ролью советського Бонапарта.

„Ціль „чисток” була не лише фізично винищити потенційних ворогів, але й скомпромітувати всяку можливу опозицію. Звідси — політична і особиста компромітація „ворогів”, обвинувачення їх у зв’язку з чужоземними розвідками, в плянах розчленування ССР (щоб піднести патріотичний дух російського народу і викликати ненависть до „ворогів”), у зв’язках з провокаторами і в кримінальних злочинах.

Сталін, проводячи „чистки”, позувався як своїх потенційних противників, так і тих, чиїми руками були ведені „чистки”: Ягода, Єжов та ін. Якщо Сталін був заинтересований у винищенні своїх потенційних ворогів, то його оточення було не менше заінтересоване в тому, щоб зайняти звільнені місця і закріпити їх за собою.

Якщо партія панувала над народом і країною, то керівництво партії безмежно панувало над партією. З цього керівництва витворилася нова упривілейована кляса. Для неї комунізм уже настав, і вона з щораз більшим презирством дивилась на „маси” і щораз більше... боялась їх. Боялась тваринчим страхом.

Звичай і закони в цій клясі були вовчі. Ні дружбу, ні споріднення в рахунок не бралось. Учораши „друзі” сьогодні спокійно нищили один одного. Головне було — влада і зв’язані з нею привілеї та розкіш.

Однак, перед 50-ми роками, коли керівна кляса остаточно сконсолідувалася, „самодержавство” стало чимраз більше обтяжувати її. Кляса поширювалася. Це вже була не тільки найвища партійна олігархія. І ті, хто досягнув високого становища, боялись нових „чисток”.

Смерть Сталіна прийшла для цієї кляси саме впору, бо якраз напередодні нової страшної чистки. Сумнів, чи помер Сталін природньою смертю, і досі не розвівся. А проте, в історії все бувас виору.

Уряд, утворений після смерті вождя, був урядом правлячої кляси, урядом компромісу поміж усіма його кланами. Кляса зідхнула спокійно. Вона не хотіла допускати нового Сталіна. Однак, незабаромтиша змінилась жорстокою боротьбою кланів за владу. Спершу знищено всемогутнього Берію, якого ненавиділи і боялись, який зінав зарадто багато. Ініціатором розправи був його особистий друг Маленкова. Та незабаром прийшла черга й на Маленкова.

Спочатку боротьба мала передусім особистий характер. Ніхто не хотів змінювати форми і методи правління. „Свободи” нова кляса хотіла тільки для себе, і тому проголошено „принцип колективного керівництва”. Але Хрущов, що поривався до влади і спирається на нових людей головно середньої ланки, мусів для оправдання захоплення влади змінювати і зовнішню і внутрішню політику. Хрущов спирається в боротьбі зі „ста-

риками" на „обкомівців"**), що прагнули стати чекістами, на чекістів, що прагнули вийти в ЦК і Президію. Його підтримали господарники і частина партійної інтелігенції, що сподівалися оздоровлення творчого клімату.

Хрущов був дуже хитрий, пролазливий і нахабний чоловік, який панічно боявся революції. А проте, його антисталінська „секретна" промова відіграла таку колосальну роль, перецінивши яку годі. Промова ця відкрила нову сторінку в історії советського суспільства. Почалася переоцінка всіх цінностей. Саме після промови Хрущова, після політичної амністії та регабілітації 1956 р., після угорської революції почалося в ССР громадське і політичне життя. 1956 рік — межа нашої історії. Від цього року почався занепад комунізму.

Хрущов був занадто слабий, щоб стати советським Тітом. Він не виправдав нічіх надій: ні „лібералів" своїми репресіями проти творчої інтелігенції, ні партапаратчиків своїм „волюнтаризмом". Майже завжди п'яній, вирішуючи найважливіші політичні питання за родинним столом, Хрущов тільки компромітував правлячу клясу. Популярний на початку свого „царювання" він став загальним посміхвищем. І сталінське очівіття зробило все можливе, щоб ще більше скомпромітувати його.

Провід, що прийшов на зміну Хрущова, був також виплодом компромісу різних кланів всередині КПСС. З одного боку це були приховані сталіністи типу Брежнєва, люди цілком зв'язані з сталінською епохою, і реагабілювати Сталіна перешкоджали ім тільки особисті причини: адже тоді треба було б відступити першість більш прославленим і відомим сталінцям. Серед цих людей Брежнєв являє собою найбільш кольоритну і найбільш мерзенну постать. Якщо Хрущов вийшов нагору як підлабузник Сталіна, то Брежнєв зробив свою кар'єру, як підлабузник Хрущова. Люди, які знають Брежнєва особисто, говорять про нього, як про людину, що стоїть в розумовому відношенні на ніччі як середньому рівні, але завжди готового „на все", безпринципового, підлого й безмежно жадібного влади.

„Технократ" Косигін перевищує Брежнєва в розумовому відношенні і в душі залишається прихильником Сталіна. Це — наймолодший член сталінського Політбюро. Він осуджував десталінізацію Сталіна, в політичних питаннях займав позицію реакційнішу, як нарешті Хрущов, і вимагав рішучих внутрішньополітичних репресій. Але в економічних питаннях Косигін обстоює, всупереч Брежнєву, „ліберальніший" курс.

З перших же днів приходу до влади Брежнєв старався наладити відносини з Китаем, але китайці поставили невиконанальні умови: признання советською стороною своєї вини в советсько-китайському спорі і пов-

ну регабілітацію Сталіна. Прийняті ці умови означало б для Брежнєва зректися влади.

Політичне угруповання, що прийшло було до влади, тимчасово укріпило свої позиції і тепер їх утратило — це група Шелепіна-Ільїчова. Група ця не сталіністська, а кар'єристська. Шелепін скомпромітував себе в очах сталіністів своєю антисталінською промовою на 22-му з'їзді КПСС. Шелепіна підтримує партактив з колишніх комсомольців, з робітників КГБ, з молодих партапаратчиків. Гасло їх: програма опісля, влада тепер!

Сталінське угруповання очолює Суслов. Ці „старі кадри" мають своїх людей в уряді, в ЦК, в КГБ і в партійному апараті. А найбільше серед них озлоблених „персональних пенсіонерів". Значення їх щораз спадає. Однак, вони мають свого спільнника — це советські „китайці", молоді й середніх літ партійці, які вірять у „культурну революцію", як засіб відмолодити партію, надати їй революційного характеру, а головно дістатися до влади. Кількість їх невелика.

В результаті компромісу всіх цих груп постав і існує уряд Брежнєва-Косигіна.

Опозиційним угрупованням залишаються т. зв. „ліберальні комуністи". Група ця теж неоднорідна. Більшість її становлять партійні інтелігенти, літератори, партробітники, деякі військовики і навіть деяка частина робітників КГБ. Вони вважають, що теперішнє керівництво недосить динамічне, гнучке і сучасне. Група ця також смертельно боїться революції. Вона безперервно посилюється та зростає і має нелегальні й напівлегальні зв'язки з західними компартіями. Ця група мас — покищо порівняно слабе — крило, що стоїть за рішучу демократизацію державного економічного укладу країни. Це крило мас контакти з підпільними правокомуністичними групами, які співпрацюють з т. зв. демократичним революційним рухом**).

Уряд Брежнєва-Косигіна неспроможний управляти новими сучасними методами, що вимагають гнучкості, динамічності і нових політичних та економічних рішень. Але він також занадто слабий, щоб повністю вернутися до сталінських методів. Тому він не задоволяє нікого. Від нового палацового перевороту уряд рятует покищо страх правлячої кляси перед революцією, що може вибухнути внаслідок „потрясения підвалин". Про цей страх свідчить той факт, що під час святкування 50-річчя большевицького перевороту всі військові частини по всій країні були поставлені в стан гострого поготівля.

Щоб втримати свою владу, урядові, можливо, доведеться вдатися до нових внутрішньополітичних провокацій. Січневі постріли біля кремлівського муру — зловісна пригадка про таку можливість.

**) Опозиційний до режиму нелегальний рух, що ставить своєю ціллю його демократизацію і створення федераційної російської республіки, очевидно, на чолі з російським народом. — Ред.

*) Обкомівець — секретар обласного партійного комітету. — Ред.

Перед Америкою два виходи

Йоркський „Сандей Ньюз” з 16 травня ц. р. в своїй редакційній статті виразно і стисло з'ясував світову ситуацію і ролю ЗСА, що її мусять вони в цій ситуації відігравати.

Нав'язуючи до пропозиції сенатора М. Менсфілда (яка не перейшла в Конгрес) стягнути із Західної Європи половину американських збройних сил (150.000), бо, мовляв, утримування цих військ спричиняє кризу долара, і пропозиції інших „політичних мислителів” для оздоровлення валюти негайно вивести американські війська з В'єтнаму, покинувши союзників на розправу комуністичних садистів, автор редакційної статті вважає ці пропозиції тривожними симптомами щораз сильнішого бажання численних американців „вкласти меч в піхви і усамітнитися в своїй країні на наступні кілька років або й назавжди”. Отже, прийняти і здійснювати політику ізоляціонізму.

Автор статті пригадує президента Вудро Вільсона (1856 — 1924) і президента Франкліна Рузвелта (1882 — 1945), які втягнули Америку в справи зовнішнього світу. „Вільсон переконав нас вступити в першу світову війну, щоб врятувати Англію і Францію від Німеччини кайзера Вільгельма II (1859 — 1941). Рузvelt виступив проти Японії щойно тоді, коли вона заатакувала Перл Гарбор, і після того кинув нас 7 грудня 1941 р. в другу світову війну”.

Могутність Америки забезпечила їй і її союзникам перемогу в обох воєнних конфліктах.

Однак, Рузвелт ніколи не міг зрозуміти підступності советського диктатора Сталіна (1879 — 1953) і був певний, що він зможе з кривавого Йосифа зробити приятного партнера, давши йому після війни все, що він забажає. Внаслідок цього советська Росія найбільше виграла в тій світовій війні. І тепер Америка мусить розплачуватись за „діла” Вільсона і Рузвелта.

Світовий комунізм не приховує своїх плянів знищити З'єднані Статі в той чи інший спосіб, щоб потім обернути на комуністичних рабів усе людство.

В цій загрозливій ситуації перед американцями лише два виходи:

— Усвідомити факт, що Америка — світова потуга, і лише єдина світова потуга, яка може

стати віч-на-віч з комуністичною Росією та комуністичним Китаєм в дипломатичному або воєнному конфлікті і вийти з того конфлікту переможцем. Такий політичний курс вимагає колосальних витрат на зброєння і утримування великих збройних сил протягом неозначено довгого часу.

— Або Америка мусить зрезигнувати з цього політичного курсу, призвати, що червона Росія могутніша від неї, а червоний Китай з кожним днем могутніша — і шукати з піратськими урядами цих держав якоє опортуністичної угоди на основі „дружби” і роззброєння. Немає сумніву, що при такій „угоді” червоні матимуть розв'язані руки, щоб убити в Америці свободу, а з нею і десятки мільйонів американців.

Автор цієї статті переконаний, що переважна більшість американців воліють перший вихід із загрозливої ситуації, „а якщо так не є, — пише він, — одна надія на Бога, бо ніхто крім Ньюї Америку не врятує”.

ПІДРУЧНИК ДЛЯ АНТИРАДИКАЛІВ

Такий підручник під назвою „Гендбух фор де Гіп Анті-Радікал” уложив Гантер Шерлі, асистент професора психології Старт Стейтского Університету в Меномоні, Вісконсін. Призначений цей підручник, зазначає його автор, для студентів, яким набридло бути в полоні лівацьких ідей; які шукають правдивих відповідей на дразливі проблеми; які мають зрозуміти, що наркотики є смертельною небезпекою, а революція не є розв'язкою всіх недуг суспільства; для тих, які люблять себе і свою країну.

Задум написати таку книжку зродився у Гантера Шерлі тоді, коли до Меномоні з'явилася група агіаторів з ліво-радикальної організації Студенти за Демократичне Суспільство (СДС) і почала підбурювати студентську молодь до бунту.

„З мене вже було досить радикалів, — пише Шерлі. — Я зрозумів, що вони мають психологічні проблеми, а В'єтнамська війна дас ім лише відповідний форум. Нормальною реакцією на їх виступи було створення Об'єднання Американських Студентів, при якому я став одним із дорадників. Ліваки мають власні підручники, як підкладати бомби, палити школи та вести психологічний терор, а студенти-патріоти потребують підручника, як поборювати їхню тактику.

Підручник Гантера Шерлі можна одержати, виславши 1.65 долара на адресу: Юнайтед Стюдентс фор Амеріка, Пост Оффіс Бокс 53, Меномоні, Віс.

Софія Наумович

ПРО КРИТИКУ

Не так давно на сторінках „Свободи” читали ми два знаменні голоси про нашу критику. Перший, Антона Рудницького у статті „Безглуздя в дописах на музичні теми”, другий І. Смолія у статті „По з'їзді „Слова”. І, хоч перший автор говорить виключно про музичні дописи, а другий про літературні, заторкнена тема — брак української професійної критики — зводять їхні висновки до спільногого знаменника.

Поки перейти до літературних боліячок, хочу на своєму власному прикладі показати, як непокликані люди беруться часом до музичних рецензій, змушені іноді обставинами. Защитувавши мое окреслення, що скрипаль (д-р Вирста) „виявив задушевність і справжню народню теплоту”, А. Рудницький називає це — „чистим нонсенсом”. Мабуть, воно так із погляду музикознавця виглядає, і тут основа лиха: писати про музичний твір повинен би якщо не професійний критик, то бодай людина, ознайомлена теоретично чи практично з музикою. У моєму випадку. — двоє українських музик, які могли б писати про концерт у Парижі, якраз у ньому виступали, і тому на мене випав обов'язок їх „kritikuвати”.

Однаке, мое окреслення не було таким нонсенсом, як пише А. Рудницький, але літературною категорією, якої не слід прикладати до інших ділянок мистецтва. Слово „задушевність” — це не „спіритичний сеанс”, як кепкус з мене автор, але означає воно: інтимність, сердечність, щирість і має такі відповідники у французькій мові: ентеміте, кордіяліте, сенсеріте.

Щождо „народньої теплоти”, то автор питается: „неваже теплота не є, чи не повинна бути, характеристичною рисою самого виконавця?” Авеж! Але коли цієї теплоти у декого немає, як, наприклад, у Святослава Ріхтера, якого французька критика назвала „роботом”, то хіба ж можна зазначити, що у нашого паризького виконавця вона якраз була? Вислів „народня теплота” — признаю — був занадто літературний і не підходив до музичної оцінки, але я таки відрізняла б народню теплоту сільської пісні від, наприклад, палкої теплоти аргентинського танго...

А тепер дозволю собі перейти до літературної критики, з якою у нас справжня катастрофа, і треба дивуватися, що без неї наша еміграційна література взагалі існує. Ця катастрофа до того ж двобічна: з одного боку майже немає людей, які знайшли б час прочитати твір, передумати його, порівняти з іншими і дотепно про нього висловитися у пресі, з другого ж боку — у нас абсолютне недоцінювання цих „більх круків” — критиків, так громадянством, як і редакціями та видавництвами.

Громадянству можна б і не дивуватися, коли йому здається, що рецензія це щось нижче від „поважної патріотичної статті”. Дивуватися слід редакторам і видавцям, які повинні краще доцінювати працю мистецького критика і розуміти свою власну користь у такій доцільній „рекламі”, якою була й є критика!..

Проте, найбільше пошкодовані через брак відповідної критики — не видавництва чи і самі критики, а творці мистецтва та їхні споживачі — глядачі й читачі.

Останніми роками створилася в Європі невеличка група наших наймолодших поетів — щось як відповідник Ньюйоркської групи. Це здебільша вихованці оо. Салезіян з Малої Семінарії у Римі. Вони, добре засвоївши українську літературну мову та знаючи українську й чужу літератури, пробують свого пера у поезії. Це: Роман Бабовал, Осип Рожка, Любомир Госейко, Андрій Гайдамаха, Катерина Горбач, Зірка Коваль, Маруся Юрків та ін. Їх радо друкують молодечі журнали, часописи, альманахи, але ніде не видно будь-якого обговорення цієї молодої творчості, якою еміграція повинна б радіти. Ніхто зі старших поетів не висловлюється про їхнє поетичне ремесло, техніку, засоби, мову, ні один поетикознавець не дає їм ніякої поради, ні вказівок, не бачили ми ніде критичної чи навіть інформаційної статті про цю культурну подію. За винятком їхнього „патрона” й опікуна, що влаштовує їм авторські вечори, — голови КОДУС’у, проф. Олександра Кульчицького. Проте, він, як організатор таких імпрез, не може бути рівночасно їхнім критиком.

Інший приклад: М. Лазорський написав

книжку „Патріот” про гетьмана Григора Орлика. Не знати, якими джерелами користуючись, автор зробив із цієї визначної постаті української історії й найкращого нашого дипломата якогось „слугу і підніжка” польського короля Лещинського. А тим часом історичні джерела, зокрема знахідки проф. Борщака, вказують на зовсім протилежне. Григор Орлик добре знав ціну Лещинському з його маріонетковим „двором”, що наслідував Людовика XV численними „метресами”, але не дорівнював йому ні розумом, ні культурою. Щодо взаємин з Орликом, то Лещинський відплатив йому чорною невдячністю за велику прислугу — досягнення польської корони, якої цей нездара не вмів утримати. Тож наш гетьманнич порвав з Лещинським усі „зв'язки”, йому зрештою не потрібні, адже Григор Орлик був членом таємної королівської канцелярії, т. зв. „секре дю руа” і мав за приятелів не тільки французьких міністрів, але й самого короля!..

А вже зовсім гумористичну історію переказує І. Смолій у згаданій статті: на з'їзді „Слов’я” велася довга дискусія про „традиційне” і „модерніс” у літературі. Переважали своїм завзяттям „традиціоналісти”, гостро виступаючи проти модерністів. А після дискусії, коли виступили молоді поети зі своїми, очевидно, модерніми поезіями, то так „модерністи”, як і „традиціоналісти” їх гаряче (просльозившись українським звичаєм) оплескали... Що це значить? Що ми дуже часто беремося обсуджувати і критикувати речі, яких не знаємо! А наша критика, яка повинна про все нове бодай інформувати публіку — мовчить.

Таких фактів можна черпати цілими жменями, та досить і цих. Щоправда, прихильники української літератури намагаються зарадити лихові, влаштовуючи літературні конкурси: СФУЖО, Літфонд ім. І. Франка у Чикаго, літконкурси в Австралії тощо. Але, на превеликий жаль, читацька громада довідується тільки про висліди конкурсів, натомість оцінки жюрі чи обговорення творів (звичайно після висліду) — ніде немас. Те саме роблять, дуже зрештою корисні, „гуртки книголюбів”, які зі своїми критичними оцінками замикаються у тісному колі.

Висновок насувається сам: немає у нас ні музичної, ні літературної, а поготів і маліарської,

театральної чи будь-якої іншої критики! Слід узятися за негайнє зарадження лихові вирощуванням нових кадрів українського культурознавства і, зокрема, критиків. Бо критика, — навіть найгостріша, найнешадніша, але професійна, науково обґрунтована, — завжди краща, як мовчанка чи підлещування (до чого докотилася наша „критика”!). Гостра критика не тільки допомагає творцеві культури рости, вказуючи їйму недолікі чи підтримуючи у добре обраному напрямі, але також виховує публіку, яка, „споживаючи” мистецькі твори, сприяє їхньому поширенню та розвиткові культури. А цього нам дуже треба!

ЗАГАЛЬНІ ЗВОРИ 2-го ВІДДІЛУ ООЧСУ

2-ий Відділ ООЧСУ в Нью Йорку відбув свої 25-ті Загальні збори, які відкрив голова уступаючої Управи Микола Твердовський, вітаючи з-поміж присутніх голову Головної Управи ООЧСУ мгра І. Винника. Зборами проводила президія в складі: мгра І. Винник, голова, д-р Б. Савчак, заступник та С. Серабин, секретар.

Після затвердження протоколу з попередніх Загальних зборів, мгра І. Винник склав привіт від ГУ ОOЧСУ та закликав присутніх до активної праці головно цього року, на який припадають 100-ті роковини Лесі Українки та 25-річчя ОOЧСУ. Даліші привіти склали: М. Лозинська від ОЖ ОOЧСУ, Корнель Василік від Осередку СУМА, Б. Гошовський від студіючої молоді, І. Ділай від Т-ва кол. вояків УПА та В. Лавро від управи Дому ОВФ.

Уступаюча Управа звітувала в такому порядку: Е. Королюк, секретар, М. Ганущак, фінансовий, С. Вітенюк, господарчий, І. Кошарюк, організаційний, Д. Залізняк, бібліотекар та М. Твердовський як уступаючий голова, який подякував членам Управи за добру співпрацю та побажав успіхів новій Управі.

За Контрольну комісію звітував мгр С. Лозинський, який, повідомивши, що стан Відділу у поодиноких референтах задовільний, поставив внесок на увідлення абсолюторії уступаючій Управі.

До нової Управи ввійшли: Лев Пришляк — голова, Кирило Пиль — містоголова, Степан Серабин — секретар, Іван Ділай — скарбник, та члени: Микола Ганущак, Михайло Шпонтак, Василь Мигаль, Дмитро Залізняк, Степан Вітенюк, Микола Ковчак і д-р Володимир Савчак.

Контрольна комісія: Микола Твердовський — голова, Корнило Василік, Григорій Цебрій, Михайло Кочунь та Володимир Котчинський — члени.

Збори закінчені відспіванням „Не пора”.

Степан Серабин

З СОВЕТСЬКИХ ВИДАНЬ

ЧЕКІСТИ ПРИЗНАЮТЬСЯ: „ДЕЛО ДОБ — І”

Під такою назвою у видавництві „Советская Россия” в Москві вийшла наприкінці минулого року книжка про діяльність чекістів у повоєнних часах в ССР і в Західній Німеччині. Її автори: А. Зубов, Л. Леров і А. Сергеєв. У передмові до цієї книжки генерал-лейтенант юстиції, високої ранги чекіст, пише між іншим: „Органи державної безпеки нашої країни понад 50 років стоять на сторожі інтересів Радянської держави. Вони були й залишаються каральним мечем соціалістичної революції, вміло викриваючи задуми численних ворогів радянської влади, і, кажучи словами В. І. Леніна, „репресію, неподобно, швидкою, негайною, що спирається на співчуття робітників і селян, унешкідливлюють затії контрреволюції”.

Книжка написана в формі повісті, але це не повість у звичайному розумінні цього слова. Це — пересторога і пострах для читачів, які під впливом „капіталістичної пропаганди” можуть збочити зі шляху, вказаному комуністичною партією. І тому червоною ниткою крізь неї переходить оте відоме ще з часів Сталіна: „НКВД (тепер — КГБ) ніколи не помиляється!”

Автори розповідають, як чужоземні агенти під виглядом туристів, обмінних студентів, дипломатів шантажем, підкупом, провокаціями і застрашуванням намагаються вербувати совєтських громадян собі на службу.

В цій повісті совєтські автори-чекісти вперше признаються, що в ССР широко циркулюють матеріали „Самвидаву”, підготовлювані молодими інтелектуалами, „одержимими свербллячкою фронди”. Пишуть про літераторів „з ідейним туманом у голові” — так званих „свободолюбів”. Згадують про поширюваній через поштові скриньки циклостилевий часопис „Футбол”, що в ньому на першій сторінці подаються спортивні новинки, а решта виповнена „контрреволюційними закликами, мерзеними вигадками” проти совєтської влади і відозвами „Союзу Молодих Інтелектуалів”.

Згідно з чекістською тактикою автори повісті поділяють опозиційну молодь на „чесних радянських людей”, які, мовляв, не критикують принципів комунізму і основ радянського режиму, а лише протестують проти окремих несправедливостей, порушень „соціалістичної законності”, сваволі окремих партійних керівників і — „явних контрреволюціонерів”. Перша категорія залишається комуністами і активними оборонцями радянської влади, до другої, безкомпромісово ворожої належать не лише студенти, а й науковці, літератори, антисовєтські рукописи яких поширюються в копіях по ССР, а часом опиняються і за кордоном.

Про політичну „відлігу”, якою так захоплювались і захоплюються чужинці-ліберали і деякі емігранти на Заході, автори повісті згадують з іронією. Ця іронія виявляється в монології одного з керівників агентів на нараді чужоземних розвідників у Німеччині:

„Я хотів би, панове, звернути вашу увагу на одну категорію советських людей, що мають своїх за кордоном або споріднених із репресованими. Як ви знаєте, тепер настала „відліга” — так, здається, пишуть про

Росію. І ми не можемо не скористати з цієї обставини”.

Книжку „Дело ДОБ-І” варто прочитати всім тим, хто цікавиться діяльністю советської політичної поліції, скерованої проти різнонаціональних еміграцій і рухів спротиву в Советському Союзі.

В. З.

АЛЬКАТРАЗ І „МАЛРОССИЙСКАЯ РУБАХА”

Співробітник популярного московського місячника „Новий Мир” в числі цього журналу за лютій 1971 р. містить широкий нарис п. з. „Вогні Алькатразу”.

Як відомо, на маленькому скелястому острівці Алькатраз, недалеко Сан Франціско, ще яких 10 років тому була федеральна тюрма з найсуровішим режимом. За її гратах сиділи Аль Капоне і шеф „Корпорації убивств” Луї Лепке на прізвисько Бухгалтер, Роберт Ставт, убивця, що за роки перебування на Алькатразі став визначним орнітологом, Джордж Баріс, він же Скоростріл Келлі та ін.

Знамениту тюрму на Алькатразі зліквідували і острівець стояв порожній, якщо не рахувати кількох сторожів.

В листопаді 1969 р. на острівці Алькатраз з'явилася група індіян на чолі з студентом Стейт-коледжу в Сан Франціско Річардом Оксом. З цього автор нарису Стуруа і починає свою розповідь про „геноцид”, доконуваний над американськими індіянами Урядом ЗСА.

Хоч ніхто й не думав цю групку індіян викидати з острівця, Стуруа пише про „відважну боротьбу”, яку вели вони з усією потугою ЗСА. Постачання води і електроенергії на острівець припинили, — пише він, — але з самого ж таки його нарису виходить, що ще тоді, коли була там тюрма, воду доставляли в каністрах. І ніхто не боронив робити це індіянам. Електричну енергію виключили, як виключають її звичайно в усіх порожніх будинках.

Стуруа описує докладно, з якими величезними труднощами вдалося йому дістатися моторівкою на Алькатраз, щоб обдарувати „окупантів” нагрудними значками з зображенням московського Кремлю. Але сам же пише про групи індіян, що вільно відвідують цю „індіянську твердиню”, над якою „повіває прапор мужніх господарів землі „відкритої” Колюмбом. Алькатраз, пише совєтський кореспондент, „став символом боротьби індіянського населення Америки за свободу, людську гідність і рівноправність”.

Очевидно, доля індіян, муриків і мехіканців в Америці була незавидна. Сотні тисяч індіян винищено в процесі колонізації. Але писати, що тепер у цій країні доконується геноцид над індіянським населенням — значить дезінформувати читачів. Представляти індіанські резервати, мешканці яких живуть на утриманні держави і кожний з яких може з резервату кожної хвилини вийти, одержавши кількасот долярів допомоги, щоб включитися в загальноамериканське життя, — представляти їх як гітлерівські концтабори, значить свідомо обдурувати читачів „Нового Миру”.

Стуруа спізнився принаймні на сто років, коли кілька місія, створена президентом Грантом писала в своєму звіті: „Історія відносин між нашим урядом і індіанами являє собою ганебний ряд порушених договорів та невиконаних обіцянок”.

Тепер державне Бюро в справах індіян, що має кілька тисяч урядовців, згідно з федеральним законодавством зобов'язане допомагати індіянам „в досягненні кращого життя”. Воно відає справами освіти, медичної обслуги, охороною „договірних земель і вод”. Донедавна очолював це бюро індіанин з племені онейда Роберт Беннет. Індіанам племені таос-пuebloс повернено 48.000 акрів землі в стейті Нью Мексіко, відібраних у них в 1906 році. В 1970 р. в руках індіян, яких нараховується в Америці до 650.000, знаходиться 56 мільйонів акрів землі, хоч значна їх частина вже переселилась до міст. Після 1959 р., коли Аляску проголошено стейтом, відбуваються переговори між індіянами, ескімосами і алеутами про продаж урядові 90% принадженої ім землі за 500 мільйонів доларів, при умові, що ім гарантується недоторканість решти 10% — коло 40 мільйонів акрів. Справу цього продажу від їх імені ведуть визначні правники, зокрема колишній член Найвищого Суду Артур Голдберг. Поширення серед індіян прагнення до освіти, зрист свідомості своєї громадянської гідності, прав, належних ім як рівноправним громадянам ЗСА, допоможе розв'язати в недалекому майбутньому всі їхні основні проблеми.

До речі, в березні 1970 р. Уряд запропонував „окупантам” Алькатразу такий план: острівець передається ім в оренду на 5 років за символічну оплату в сумі одного долара. По упливі цього речення оренда буде автоматично продовжуватись. Що більше, індіанам будуть платити 100.000 доларів кожного року „за утримування і обслугу маяка”. Щождо самої території островця, то на ній буде влаштований Індіанський національний парк-музей.

А Стуруа пише про „героїчну боротьбу”, геноцид — злочин народовбивства, доконаний супроти індіян в ЗСА! Він напевно знає про урядово запланований і ведений геноцид українського, білоруського, грузинського і інших поневолених Москвою народів, що мають „злитися” з російським народом, утративши своє національне обличчя. Але якби навіть можна було про це написати в „Новому Мирі”, то він, московський шовініст, ніколи б цього не зробив. І чи не перший у советській пресі вертається Стуруа до слова „малоросійський”, даючи цим розгрішення на вживання цього слова в провінційній пресі, зокрема українській. Так, на стор. 206-ї „Нового Миру” в його нарисі про Алькатраз чорним на білому написано: „К нам подошол парень в рубахе, чим-то напоминаючий малоросійську”. І на стор. 207-ї: „Пібоди компанії” не ісключение, — поддержал Чарли парня в малоросійській рубахі”.

Виключено, що зайшла тут подвійна помилка. В соціальних журналах редактори і цензори кожне слово передпускають на густому ситі. Значить що? Значить ще один крок до Валуєва, ще один удар по національній гордості українців, яким не вільно боронитись.

ПРОПОНУС ЗАЛИШИТИ ПОЛОНЕНИХ НАПРИЗВОЛЯЩЕ

Ралф де Толедоно, колюмніст вашингтонського Кінг Фічерса синдикату пише, що своєрідне божевілля охопило деяких американських сенаторів. Вони, пише Толедоно, намагаються не лише спарапізувати зусилля президента Ніксона довести в'єтнамську війну до скорого та почесного закінчення, але й в такий спосіб впливають на американців, що це може припечатати їхню власну політичну кар'єру.

Як приклад, Толедоно наводить сенатора-демократа з Індіані, Гартке, який запропонував резолюцію по лінії Нової Лівиці, вимагаючи негайного виведення американських військ з В'єтнаму. Однак, у цій своїй, опертій на „гуманітарних” засадах резолюції, не загадує він зовсім американських вояків, що поневіряються в комуністичному полоні.

На одному з виступів у Вашингтоні сенатора Гартке запітав учень гайськулу Рік Едвардс, що думас він про американських полонених у Північному В'єтнамі. „Я не знаю”, — відповів Гартке, — як з тими людьми і яким чином попали вони в полон у тій офіційно не проголошений війні!”. — „Алех ми не можемо їх там залишити!” — обурився Едвардс. — „Чому не можемо?” — спокійно відповів сенатор. Ця відповідь викликала обурені вигуки понад 70 присутніх учнів гайськулу.

НЕПРИМИРЕННИЙ АНТИКОМУНІСТ

Герберт Філбрік, автор широковідомої книжки „Я жив трьома життями” (Ай лед трі лівс), який майже десять років (1940 - 49) працював як агент ЕФБАЙ в комуністичній партії Америки, в інтерв'ю з журналістами заявив, що загроза збоку комуністів для ЗСА тепер ще більша, як була будь-коли раніше „В основному, — сказав він, — партійна лінія та сама, але ще твердіша і насичена ще більшою ненавистю до існуючого в Америці устрою”.

„Нині комуністична доктрина, — заявив Філбрік, — схиляється до насильства ще більше, як це було 20 років тому. Комуністи в своїй підривній діяльності не требують використовувати типів, подібних до Сіргана, Освалда, людей, що в минулому були нацистами або ку-клукс-кланами. З їх точки зору байдуже, хто кидас молотовський коктейль, підкладає бомбу, убиває поліциста або підбурює студентів до бунту.

Філбрік, свідчення якого допомогли 20 років тому засудити 11 провідних членів комуністичної партії, і тепер активно поборює комунізм, але вже не як агент ЕФБАЙ, а як письменник і лектор. Він є редактором і видавцем „Вашингтон Ексклюзів” (Ю. С. Пресс Асоціейшн), що постачає редакційні статті 1400 малим і середнім розміру газетам по всій Америці.

ЧИТАЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК”!